47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2528 ՇԱԲԱԹ 1912 ՄԱՅԻՍ 19 ՅՈՒՆԻՍ 1

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera, Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանկուսմի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحب امتیاز اوحانس فرید
اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده نومرو ۵٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԵԱՅ·	ՎԵՑՄՍ·	ԵՌԱՄՍՑ·
Գրասոյ համար	80 Ղրշ·	45	25 Ղրշ·
Գաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր·	14	8 Ֆր·

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրշ·, մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԾԱԼՈՅՍԻՆ, ԲԱՑԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՆԵՐՈՒՄ

Կ'երեւայ թէ դարաւոր վտանգները և ճնշումները ա՛յնպէս եղծայրացած են մեր ջիղերուն ու դնդերներուն հետ որ, առանց այդ կոճակներուն՝ չեն կենսունակուիր մեր գործունէութեան լարերը։ — Այլապէս ի՞նչու մեկնել՝ երբ մէջտեղն են մեր հանրային, ընկերական ու մտաւորական՝ այլ կեանքը՝ ազատութեան հաւակումէն ետք։

Երբ հափտեան չղթաները կային մեր վիզին, այն ատեն՝ հասատ բայց լուռ աշխատանք մը, անկուռ բայց մարած տանդ մը, ձգտում մը, խոյանք մը ունէինք մեր մէջ։ հաւաքական աշխատանքի, օրինաւոր գործունէութեան, պարկեշտ ջանքերու փորձեր մը կային միշտ, Ազգ· Սահմանադրութեան տրամադրութեանց հանդէպ սէր մը և հակամիտութիւն մը, իսկ մասուլին մէջ արթնցնող, խայթող, քննադատող ստուերներ։ Գրականութիւնն անգամ, հակաակ ենթարկուած կոտորածին՝ աւելի սեղմ, կազմակերպուած և սիրելի չէ՞ր քան հիմա։

Այն ատեն Ժողովները կանոնաւորաբար նիստ կը գումարէին, գէշ կամ աղէկ խնդիրներ մը կը լուծէին, աւելի խղճմտութիւն կար կարծես և հաստատաբար աւելի շիտակութիւն, և ես գոնէ չեմ կրնար յիշել այնքան աննշան խնդիր մը, ինչպէս է այսօր Դատարանի ուսուցչական ամբոխի խնդիրը, որ ա՛յսքան երկար ժամանակ ձգձգուեր իր լուծումը գտնելու համար։

Ուրեմն յաւիտենական խարազանի՝ պէտք ունինք՝ ինքնաբուեկարգման համար...։

Ազատութեան հաւակումով երբ Ազգային Սահմանադրութեան գործադրութիւնը կը վերսկսէր, երբ Ազգային Երեսփոխական Ժողովը ծափերով կը վերակոչէինք իր երբեմնի սիրելի և յուսապայծառ պատուանդանին, արդեօք մէկ անհատ անգամ կրնա՞ր խորհիլ որ, անիկա պիտի ըլլար ահարկու ճախճախուտ մը, ուր զորտերը պիտի ընակէին իրենց լկտամ ձիւերովը և իրենց գարշելի թուխսերովը միայն։ Հէ՛գ ազգ, որ ճախճախուտի մը հոտած մթնոլորտին մէջ պիտի դնէ եղեր իր իրաւապահանջութեան աչտարակը, և զորտերու պիտի վիճակի եղեր՝ իր արեւին փառաբանութիւնը։

Դարելի չէ բան գտնել որակելու համար այն՝ ինչ որ այսօր կը կոչուի պարզապէս «Ազգ· Ժողով»։ Եթէ իր երջանիկ և ազնուական հիմնադիրները նախատեսէին այսօրուան վիճակը՝ իրենց դատակները կը խորտակէին՝ այդ օրէնքը չդրելու համար։

Մենք, ինքզինքնիս քաղաքակիրթ, զարգացած, ազատասէր, սահմանադրական յորջորջող և այդ յաւակնութիւններով յոխորտամնք ազգ, ի՞նչ ըրինք սա չորս տարուան մէջ, ուր ամէն ազատութիւն և թոյլտուութիւն ունէինք։ Ահա՛, մեր Դեղարգոն Ժողովը որ ո՛չ իսկ մէկ հարց կըրնցած է լուծել մինչեւ այսօր, և իր օրակարգը՝ զաւեշտական օրացոյց մըն է պարզապէս։ — Եւ երեւակայել որ տակաւին Թուրքերուն չենք հաւնիր, որոնք այս կարճ տարիներուն մէջ չատ, խի՛ստ չատ գործ տեսան։

Ինչո՞ւ այս ամլութիւնը որ անբուժելի կը թուի, մեր Ազգ· Ժողովին համար։ Ինչո՞ւ խմբակցական այս ալեկոծութիւնները։ Ինչո՞ւ պայքարի այս անհարկի շերտաւորումները։ Արդեօք, ինչ որ կը խմորէ, կը տարանջատէ ժողովականները իրարմէ՝ հողային հարցին, ազգային առանձնաշնորհումներու, Պատրիարքարանի վերակազմութեան և ասոնց նման հանրային մեծ հարցերու մէջ իրենց տեսակէտներու տարբերութի՞ւնն է։ Երբե՛ք։ Այսօր, այդ խնդիրներու մասին ա՛յն կը խորհի պահպանողականը ինչ որ կը խորհի դաշնակցականը։

Այս չէ կիրքերու և բաժանումներու առանցքը։ Հոն խմբաւորումները կը ձեւաւորուին կամ կը լուծուին՝ անձնական չահերու կամ նկատումներու հեռաւոր լոյսերուն տակ։ Հոն ազատական կամ պահպանողական չկայ բառին սկզբունքային իմաստով։ Այլ կայ օրմանեանական և հակաօրմանեանական, երեցեանական հակերէցեանական, սաղիմական հակասաղիմական, և... դաշնակցական ու հակադաշնակցական, այսինքն բարեկամութիւններու, հաշիւներու, անձերու և ջիղերու պայքար։ Այս վերի անուններն են որ թշնամական և մոլեկան լեռ մը շինած են Ազգ· Ժողով ըսուած մարմինը՝ որուն միակ գաղափարականը պէտք էր ըլլար վտարել այդ ամէնքը, նիղակել այդ ամէնուն դէմ։

Այս պատճառով իսկ, կը խորհիմ թէ, ազգը փրկելու համար կիրքի և չահու այդ զարհուրելի թակարդէն ուր կը տապալի, լաւագոյն միջոցն է ատիթները, գործիքները բառնալ, ընդհանրապէս ընդ միշտ։ Եւ ասիկա ալ կարելի պիտի ըլլայ կարծեմ, մշակելով «Ազգային Ներման» ծրագիր մը ա՛յն ամէն հարցերուն մասին որոնք անլոյծ կը քաշկռտուին և պիտի քաշկռտուին այլ տարիներով, և ապագայ իրենց լուծումը չպիտի փոխարինէ բնա՛ն զոհողութիւնը՝ զոր ազգը պարտաւորուած է այսօր կրելու անոնց երեսէն։

Շատ բան մը չէ· երկու անձ և մէկ խնդիր։ Պրոպատիկէի աւագանը այս պահուս՝ մեզի՝ դատախազներուս համար աւելի փրկութիւն պիտի ըլլայ՝ քան այդ քանի մը ամբաստանեալներուն համար։

Ամէնէն մեծը՝ Օրմանեանը չէ։ Ես որ հինէն ի վեր իրեն հակակիր մըն եմ եղած և չեմ վախցած քանիցս այս բանը արտայայտելէ, — երբեմն իր անուղղակի սպառնալիքներուն իսկ ենթարկուելով, — այսօր ահա իր ներման պաշտպանողականը կ'ընեմ։ Հարկ է խոստովանիլ թէ տարիները տակաւ կը մեղմացնեն Օրմանեանի մեղադրութիւնը, տեսնելով այն ձախողուածները որոնց կ'ենթարկուինք սահմանադրական կարգերու օրով, մեր ամէնէն տարրական իրաւունքներուն իսկ կան աչխատանքի զանգակը պէտք է հնչէ՝ բոլոր Հայ սիրտերը և միտքերը իրարու կցելու համար, Ազգային Ներման վեհանձն շարժումով մը խորտակենք կիրքերու և զայթակղութիւններու կուռքերը և զանոնք մեր պատուանդանները չինենք բարձրանալու համար և չթողունք որ անոնք մեզի իրենց խրտուիլակներուն պատուանդանները չինեն ու ծիծաղին մեր վրայ, ինչպէս է այժմ։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

* * *

Հրատարակելով մեր աչխատակցին յօդուածը, աւելորդ չենք նկատեր մէկ քանի նկատողութիւններ կցելու անոր։ Մենք յոյս չունինք որ «Ազգային Ներման» այս եղանակը կրնայ գործնական արդիւնք մը տալ։ Նոյն իսկ ենթադրականները պիտի մերժեն այդ կերպ լուծումը իրենց անձին շուրջը յարուցուած խընդիրներուն։ Արդէն ներում կարելի է սոսկ դատապարտուածներու համար միայն, մինչդեռ ասոնց դէմ զեռ ոչ մէկ վճիռ արձակուած է։

Յետոյ՝ այս ազգը այնքան ալ ներող, անյիշաչար չէ իրօք։ կ'ունենայ անյիշաչարութեան վայրկեաններ, բայց ատոնք ոչ միայն հազուադէպ են, այլ նաև տեւական ալ չեն։ Այս ազգը ժոռացկոտ է միայն, յաճախ հակառակ իր կամքին, որովհետեւ ծագող իւրաքանչիւր օր միշտ նոր փորձանք մը, նոր ապականութիւն մը, նոր մտաւորութիւն մը, նոր հրէշ մը երեւան կը բերէ իր արգէն իսկ տխուր իրականութեան մէջ, և հինը կը մոռցուի, կամ անոր վրայ խորհելու ոչ տրամադրութիւն, ո՛չ ալ փափաք կը մնայ։ «Անցուկը մոռցուկ»ը էապէս հայկական առածն է, և մոռնալ ներել չի նշանակեր։

Այսպէս ուրեմն՝ ներման շնորհիւ օձիքը ազատած, փիրփիրք եղած Օրմանեան մը այլեւս երբեք չի կրնար վերականգնիլ մեր մէջ։ Հայ ազգը առաջը կը մոռնայ յաճախ, բայց տուածը՝ երբեք...։ Միշտ իր երեսին պիտի տան իրեն եղած այդ շնորհը։ Եւ տակաւ ամէն գուռ պիտի գոցէ իր առջեւ։ Մինչդեռ դատապարտուած, խարանուած Օրմանեան մը օր մը չէ օր մը նորէն ամենաբարձր դիրքերու հասնելու յոյսը կրնայ սնուցանել, սպասելով որ Ազգը մոռնայ իր դատապարտութիւնը, կամ, ինչ որ նոյնն է, իրմէ աւելի գէշը գինքը փնտռել տայ։ Բարթողիմէոս Էֆէնտիի տեղապահութեան օրով Ազգը յաճախ Աչչեգանը փնտռեց, և Օրմանեանի պատրիարքութեան շրջանին՝ Բարթողիմէոս Էֆէնտիին օրերուն տենչացողներ պակաս չեղան չատ անգամ։ Վաղը միւս օր Արշարունին ալ կրնայ Օրմանեանը փնտռել տալ, եթէ երբեք արդէն իսկ փնտռել չի տար։

Պատմութիւնը մէջտեղն է՝ իբր ապացոյց մեր ազգին մոռակոտութեան։ Եթէ նոր փաստեր պէտք ըլլային, կարելի էր օրինակի համար յիշատակել Գալփագճեան Եղնիկ և Պէէրիկեան Խոսրով վարդապետները։ Երկուքն ալ խարանուեցան, դատապարտուեցան, երկուքն ալ մաղ մնաց որ իրաւամբ սրտմտած ժողովուրդին կողմէ բզիկ բզիկ ըլլային։ Այսօր, երկուքն ալ... Առաջնորդ են, մէկը Բալու, միւսը Կեսարիա։

Ճիշդ է սակայն որ պէտք է վերջացընել այդ խնդիրները։ Ասոր պէտքը ամէն մարդ կը զգայ, միայն Ազգ· Ժողովն է որ այնտեղուանքը չէ, կարծես չուզելով խանդարել ազգային գործերու արդի անօրինակ խայտառակութեան ներդաշնակութիւնը։ Եւ Ազգային Ժողովին դէմ, գոնէ խտաբար, ոչինչ կրնանք ընել։ Ան թիկունքովը միայն լսելու տրամադրութիւն ցոյց կու տայ, մենք ականջովը իմացնելու կ'աչխատինք։

Արդիւնքը մէջտեղն է ահա։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՄՆԱԿԵԱՆԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԹՈՒՐՔ ԳՐԱԴԷՏԻ ՄԸ ԽՕՍՔԵՐԸ

Լիսէի գրականութեան ուսուցիչը և յայտնի գրագէտը բարարակագէր Շահապէտին Սիւլէյման, Թուրք գրականութիւնը պատկերացնող «Բէպպա» յաբաթերթին վերջին Թիւերէն մէկուն մէջ, գեղեցիկ գնահատական մը նուիրած է հայ արուեստագէտին, ծանրանալով մասնաւորաբար ա՛ն չնորաբար դերին վրայ, զոր խաղացած է հայ ազգը Օսմ· հայրենիքին մէջ, Արեւմուտքի քաղաքակրթիչ բարիքները, մասնաւորաբար ճշմարիտ թատրոնը Օսմանցիներուն ծանօթացնելու տեսակէտով։

Իր յօդուածը տեսակ մը չքմեղաքմքմն է այն զանցառութեան, որով մեր Թուրք հայրենակիցները չկրցան արժանաւորապէս մասնակցիլ յոբելեանական հանդէսին Մնակեանի, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրած էր Թուրք Թատրոնին ծառայելու և այսպէսով մեծ յեղաշրջում մը յառաջ բերած Թուրք կեանքին մէջ։

Այս խոր համոզմամբ է որ անչուշտ, Թուրք երիտասարդ գրագէտը կ'ըսէ։ —

«Ինքզինքնս դժբաղդ կը համարիմ որ չկրցայ ներկայ գտնուիլ այն հանդէսին, որ կը տարբերէր ի պատիւ արուեստի կոթողի մը, և չկրցայ համբուրել իր արուեստագէտի ձեռքը, ոչ իսկ ծափահարել զայն։ Ու կ'անիծեմ իմ ճակատագիրս որ գոնէ կարճ ժամանակի մը համար՝ թոյլ չտուաւ որ ապրիմ...

«Թատրոնը շատ քիչ մեծարանք տեսած է այս երկրին, այս՝ ազնուութեան, նրբութեան և վայելչութեան ճաճանչներէ զուրկ մնացած ու կոյր երկրին մէջ և հետեւաբար շատ քիչ ազնուացած է։ Մնակեանի յինամեայ յոբելեանին առթիւ հրատարակուած կենսագրական մը, միեւնոյն ատեն մեզի կը ծանուցէ իր Թատերական պատմութիւնն։ Մեղմ սակայն որ այս հրատարակութեան մասնաւոր ձեւ մը տրուած է, և անկէ միմիայն կրցած են օգտուիլ այն անձերն ու շրջանակները որոնք յոբելեարը ծափահարելու կարող եղած են։ Ես իսկ չպիտի կրնայի տեսնել զայն, եթէ բարեկամ մը չնորհ ըրած չըլլար ինձի ներկայացնելու։

Ապտիւլ-Համիտ Մէժտուհէ պէյի ինչպէս նաև Մ· Ֆազիի նայելով, մեր մէջ, Թատերական կեանքը Իպրահիմ փաշայի օրէն սկսած է, բայց կը կարծեմ որ, արուեստի տեսակէտով այդ Թատերական կեանքին, «լուսկիսաթ» (խաղեր, ներկայացումներ) ըսել աւելի շիտակ է։ Թատրոնը, ճշմարիտ Թատրոնը Օսմանցիներուն իսկ ընծայողը եղած է Օսմանցիներուն ամէնէն գործն, ամէնէն խելացի, ամէնէն ընդունակ և ամէնէն ընտրեալ մասը եղող հայ տարրը։ Թուրքիոյ մէջ, Արեւմուտքի՝ ծիրանի երկինքը տեսնելու համար ամէնէն առաջ բացուող աչքերը հայ աչքերը եղած են։ Եթէ անցնող վերջին՝ դարուն Արուեստի պատմութիւնը գրել ուզէ յայտով և անչառ գրող մը, ապահովաբար պ սրծանքի բաժինը ամէնէն աւելի պիտի ընծայէ Հայ ազգին։

«Արեւեստին՝ իր անունի ստինքին միմիայն թունաւորիչ կաթ տուող այս հողը նկարչութեան, երաժշտութեան և թատրոնի տեսակէտով իրեն դիմադրող տարրերը միայն Հայերուն մէջ գտած է»։

Շահապէտին Սիւլէյման էֆէնտի պատկերացնելէ վերջ Մնակեանի բեմական կեանքը, որ արդէն ծանօթ է մեզի, իր յօդուածը կը վերջացնէ սապէս։ —

«Մնակեան, Թատերական արուեստը, և ժողովուրդին պէտքերը կատարելապէս ըմբռնած իմացականութիւն մըն է։ Երբ ամէնոք Նաբուլուն Գ-ի կը հեղաղնդէր միայն բանաստեղծ Հիւգօն էր որ բացատրութիւն կաղմեց։ Օր մը, բանաստեղծին կ'ըսեն. «Դուն առանձին ես, բան մը չես կրնար ընել»։ Բանաստեղծը կը պատասխանէ. «Ինչ, բան մը չե՞մ կրնար ընել մինէ, ես չատ մը ընդդիմադիր գաղափարներ կը մարմնաւորեմ»։

«Ես ալ Մնակեանը Հիւգօի կը նմանցընեմ։ Եթէ նոյն իսկ բան մը ըրած և ցոյց տուած չըլլայ, իբր մեծ արուեստագէտ Թատերական գաղափարները նմանցուցած և մարմնացուցած է։ Մարդ մը որ «Քարակէշ»էն ախորժ զգացող ժողովուրդի մը Թատերական արուեստը կենդանի բարբառով ուսանած է, այդ մարդը իմ տեսակէտովս թանկագին և մեծ մարդ մըն է։ Եւ իբր այն ինծի պարտականութիւն մը կը համարիմ իր ձեռքը համբուրելը»։

Թուրք ակամաւոր գրագէտին այս գեղեցիկ տողերուն կ'արժէ աւելցնել։ — Ո՛չ բայց անուշ...

ՌՈՒՍԱՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԵՐԸ

ԽՏՐՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՈՒ ԱՆՇՆՈՐՀՔ ՓՈՐՁ ՄԸ

Կարելի չէ համակրանքով ու համամտութեամբ արձագանգ չըլլալ Թիֆլիզի ազատական օրաթերթին՝ «Հորիզոն»ի հետեւեալ խրմբագրական յօդուածին, որ Թրքահայ և Ռուսահայ տարրերը քիչ մը աւելի իրարմէ հեռացնելու միայն ծառայող անարժան որոշում մը կը ձաղկէ իրաւամբ։ —

Բանից դուրս է դալիս, որ Թիֆլիզում աղրող մի բուռը Թիւրքահայերը առանձին հաստանք են կազմում և պիտի ունենան իրանց յատուկ Բարեգործական Ընկերութիւնը։

Անմտութիւններով լի մեր իրականու-

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (35)

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԴԷՊԻ ԿԱԽԱՂԱՆ

(ՎԷՊ ԱԶԳԱՅԻՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ԺԱ·

ԱՄԻՐԱՆ ԿԸ ԴՈՐՄԷ, ԶԱԴԱՆՕՁ ՆՈՑՆՊԷՍ

Ամիրան, միշտ անհամբեր, ղլուխը գահաւորակէն դուրս կախած, չորս դին կը գննէր ամենամեծ ուշադրութեամբ։ Եւ իր աչուընները ցոյց կու տային թէ զարհուրելի անհանգստութիւն մը կը խարտոցէր զինքը այդ պահուն։

Երկար չտեւեց սակայն իր սպասումը։ Մէկ քանի վայրկեան վերջ, յանկարծ ահաւոր աղաղակ մը արձակեց, և պոռաց։

— Կանգ առէ՛ք...։

Առանց իր հրամանին ալ արդէն գահաւորակիրները կեցածէին։ Անոնցմէ մէկը չսպասեց դուռը բանալու, և ամիրան վար իջաւ կատղած, դէմքը գունատած, ամբողջ մարմնովը դողդղալով։

Նոյնքան գունատած էին նաև երկու գահաւորակիրները։

Իրենցմէ մէկ քանի քայլ անդին՝ Կոմսուհին կրող գահաւորակը մէկ կողմին վրայ դեռին զլորած էր։ իսկ զայն կրող երկու հսկաները, զորս Պաչ-Նէօպէթճին այնքան խնամով ընտրած էր, անշունչ փռուեր էին անոր քով։ Երկուքն ալ սպաննուած էին, անշուշտ մեհենոյն ձեռքէն, որովհետեւ երկուքն ալ նոյն միակ ու մահացու հարուածը ստացած էին իրենց զանկին կատարէն։ Կարծես դաշոյնը երկինքէն նետուած էր իրենց դիխուն, և կամ արտակարգ կերպով բարձրահասակ մարդ մըն էր ոճրագործը որ յաջողեր էր արդէն իսկ հսկայ հասակ ունեցող այդ մարդիկը խոցել իրենց գլխուն կատարէն։

Ամիրան՝ չիտակ գահաւորակին քով վազեց։ Պարապ էր։ Կոմսուհին չկա՛ր...

Այն ատեն՝ սոսկալի կատաղութիւն մը գրաւեց զինքը։ Բռունցքը սեղմած ու ցցած էր, և ակռաներուն մէջէն կը մռլտար հայերէն։

— Անիծա՛ծ Հալէթ, ասիկա քու գործդ է, մինչև այստեղ տարիր թշնամութիւնդ... բայց...

Մնացածը չարտաբերեց։ բայց միտքը այդպէս Հալէթով գրաւուած մնաց դեռ մէկ երկու վայրկեան։

Գահաւորակիրները իրենց ընկերներուն քով փութացած էին, անոնց օգնութիւն մը ընծայելու համար։ Անօգուտ էր սակայն իրենց ջանդակութիւնը, որովհետեւ հարուածը վարպետի գործ էր։ Երկուքն ալ մեռեր էին արդէն։

Ամիրան՝ որ աչքովը կը հետեւէր իր մարդոց շարժումներուն,

— Մեռա՞ծ են, անանկ չէ՞, հարցուց։

— Այո՛, ամիրա, մարմիններն տաք է, բայց այլեւս չեն շնչեր։

— Զգեցէք ատոնք, և մէյ մը չորս կողմը վազեցէք, թերեւս հետք մը, բան մը գտնէք և հասկնանք թէ որո՞նք են այս ոճրապարտ յանդգնութեան հեղինակները։

Միակ ճամբայ մը կար մարդոց առջև, և անոնք անկէ վեր սուրալ սկսան։

Զուր չանք սակայն։ Միջոց մը վերջ, երկուքն ալ վերադարձան, առանց բան մը տեսած ըլլալու։

Զաքանօղն ու իր երկու հեռաւորդները վաղուց թաներ անհետացեր էին իրենց ձիերը խթանելով։ Կոմսուհին շատ հեռուներն էր այդ պահուն։

Գաղէզ չէր գիտեր թէ առեւանգիչները որո՞նք են, բայց կը մտածէր թէ անոնք պէտք եղածէն աւելի ժամանակ ունեցած էին փախչելու համար։ Երբ գահաւորակիրները վերադարձան, անոնք տակաւին բերանին չբացած՝ գիտէր թէ ի՞նչ պիտի ըսեն։ Արդէն ուշադրութիւն անգամ չընծայեց անոնց խօսքին։

Հիմայ կը զղջար որ Պաչ-Նէօպէթճին խորհուրդին կարեւորութիւն չընծայեց, ու հետը մարդ չառաւ։ Գոնէ մինչև Բերայի բարձունքը, ուրիշ անդին ճամբան ապահով էր, կրնար իր մտը պահել այդ մարդիկը, և այս փորձանքէն կը խուսափէին։ Բայց մտքէն կ'անցնէր թէ ատանկ սարսափի ատեն մը՝ պալատական գահաւորակներու վրայ յարձակելու յանդգնութիւնը գործող մարդիկ պիտի գտնուին։

Եւ այն սխալ համոզումը զոր կազմեր էր պահ մը առաջ՝ առեւանգութեան բուն դրդիչին նկատմամբ, քիչ մը աւելի ամրացաւ իր մտքին մէջ։

— Անիծա՛ծ Հալէթ, մրմռաց, ասիկա քեզի շատ սուղի պիտի նստի...

Յետոյ հարցուց իր մարդոց։

— Բնաւ մէկը չճանչցա՞ք ձին զսպելու աչխատողներուն մէջ։

— Մանաւ ըլլալով Գուլաքսըզ Հասանը միայն կար, ըսաւ անոնցմէ մէկը։

— Ո՞վ է որ այդ մարդը։

— Նախկին եէնիչէրի մը և Պոլսոյ ամէնէն յանդուգն չարագործներէն մէկը... մեծի մը զաւակը սպաննած էր և գինքը կախաղան հանած էին, բայց այնքան ուժով է որ յաջողեր էր վազն անցուած չուանը փրցնել և ծագած չփոթութենէն օգտուելով փախչիլ։

— Ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ ասանկ մարդ մը արձակ համարձակ կը պտտի։

— Տարի մը փախստական պտտելէ վերջ, իր բախտէն, սպաննուած տղուն հայրը կախաղան հանելու դրամը յատկացած ըլլալուն համար... Հասան, մարդ դրաւ մէջտեղը և յաջողեցաւ ներողութիւն ձեռք բերել...

— Ո՞վ էր ներողը, գիտե՞ս։

— Հալէթ էֆէնտին։

— Հը՛մ, ըրաւ ամիրան, և քիչ մը աւելի ամրապնդուեցաւ իր համոզման մէջ։

Այլեւս այդտեղ գործ մը չունէին։ Գաղէզ գահաւորակը մտաւ և հրամայեց որ չուտով գանան։

— Բայց այս դիակնե՞րը, հարցուցին գահաւորակիրները։

— Վարէն մարդ կը զրկենք և Վերցնել կուտանք։

Արագ արագ, մարդիկը սուրացուցին գահաւորակը և դարձան Պալատ։

Գաղէզ իր մտ կանչեց Պաչ-Նէօպէթճին, և անոր հետ ամբողջ քառորդ ժամ տեսնուեցաւ։ Կ'երեւայ պատուէրներ կուտար, որովհետեւ միւսը Գաղէզի իւրաքանչիւր խօսքը գ'ընդունէր գլխու շարժումով մը՝ որ «հասկցայ» կը նշանակէր։

Բաժնուելու ատենին, ամիրան վերջին անգամ մըն ալ պատուիրեց։

— Դիակները հոս մի՛ բերէք, թաղեցէք ատանց Պալատին մարդոց գիտութեան... իսկ զիս բերող երկու գահաւորակիրներն ալ առանձնացուցէք մինչեւ վաղը, աչխատելով որ մարդու հետ յարաբերութիւն չունենան։

Պաչտնատարը՝ «գլխուս վրայով մը ընդունեց ամիրային յանձնարարութիւնները։

— Հիմայ՝ նաւակ մը քաչել տուր, յարեց ամիրան, Գուրուչէշմէ՝ Սերգիս պէյին պիտի երթամ... անկէ ալ պիտի դառնամ Հալէթ էֆէնտիին պիտի այցելեմ... եթէ Արքան զիս փնտռէ, թէ՝ Գուրուչէշմէ և թէ Հալէթ էֆէնտիին մարդ զրկեցէք։

Քիչ ետքը ամիրան մեկնած էր արդէն։

(Շարունակելի)

Ֆեան մէջ ուզում են աւելացնել մի նոր անհեթեթութիւն-խորութիւն թիւրքահայերի և ռուսահայերի մէջ մի ափ հողի վրայ։ Բաւական չէ, որ պատմութիւնը հայի ճակատին խարտնել է Թիւրքահայ, ռուսահայ, պարսկահայ, բոլշևահայ, եւդիպատահայ և այլ այսպիսի խորհրդանուագութիւններ, և ահա այժմ եւ այդ խարակոնութիւնը աւելի խորացնել, ըստեղծելով առանձնացումներ և այնպիսի տեղերում, այնպիսի հանգամանքների մէջ, ուր նրանք միանգամայն ծիծաղելի են։

Կի՞րքը, ինարի՞զը, անձնական հաշիւները չե՞ն արդեօք որ հանդէս են գալիս և այս տգեղ երեւոյթի մէջ։ Նպաստամատոյց Ճանճաժողովի 75 հազար ռուբլին փակել են բանկի մէջ մի նոր ընկերութիւն հիմնելու համար, մինչդեռ գոյութիւն ունի Կովկասի Բարեգործական Ընկերութիւնը, որ կատարում է այն գործը, ինչ ուզում են յանկացնել ենթադրուող ընկերութիւնս։ Սա պարզապես կիրք է։ Արդեօք նոյնը չէ՞ հիմք դառնում թիւրքահայերի առանձին Բարեգործական Ընկերութեան։

Դուրս ձգեցէք կրքի հնարաւորութիւնը, և ի՞նչ կը մնայ, եթէ ոչ անհեթեթութիւն միայն։ Տեսէ՛ք։ Աքսա-Արաթեան հրապարակի գրասենեակն է մտնում մի հիւանդ ու քաղցած Հայ։ Նրանից անցագիր են պահանջում, և երբ իմանում են թէ նա թիւրքահայ է, ճանապարհ են դնում առանց այլ և այլութեան, ասելով թէ թիւրքահայերը ունին իրանց ընկերութիւնը։ Ճիշտ միևնոյնը և ապագայ թիւրքահայ ընկերութեան գրասենեակում։ Այդտեղից էլ նոյն ցերմոնիաներով ճանապարհում են ռուսահայ կարտին, քանի որ նրա հայկական քթի վրայի փոքրիկ յաւելում կայ-ռուսահայ։

Մտածե՞լ են արդեօք Թիֆլիսի թիւրքահայերը թէ ի՞նչ են անում այսպիսի անհեթեթութիւն ստեղծելով։ Եթէ մտածելով են արել, աւելի վատ իրանց համար։

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան պատմութիւնը ցոյց է տալիս, որ նրա սիրոյների մեծագոյն մասը տասնեակ տարիներու ընթացքում ծախսուած է յատկապէս թիւրքահայերի օգնելու համար։ Եւ հաստատապէս կարելի է ասել որ իրանք թիւրքահայերը այդ խոշոր գումարների մէջ ամենաչնչին, նոյն իսկ բոլորովին ասնկատելի բաժին ունին։

Այժմ, չինական պատերով շրջափակելով իրանց, թիւրքահայերը կը մնան լոկ իրանց միջոցներին ապաւինած։ Եւ դա միայն անվիտ խորտկանութիւն չի լինի, այլև ինքնասպանութիւն։

Իրանց այդ չինական ձեռնարկութեամբ թիւրքահայերը—մենք համոզուած ենք՝ անդիտակցաբար—գալիս են իւր քանելու այն վոհմակի հայցին, որ վերջին տարիներս, սկսած Ադանայի արիւնոտ օրերից, բղաւում էր թէ բաւական է որքան ռուսահայերը օգնեցին թիւրքահայերին, իսկ անցեալ տարի ցինիքօրէն պահանջում էր որ թիւրքահայերը կամիոնիկացնեն Օրմանեանին, սպանելով, հա կասակ դէպքում, այնուհետև կոպէկ չի տալ թիւրքահայ որբերին ու այրիներին։

Մենք որ դիտարել ենք մի քանի մարդկանց այդ վայրենի և տմարդի արշաւանքին, չեւք կարող այսօր ասել թէ Թիֆլիսի թիւրքահայերը վատ միջոցներ են ստեղծում։ Հարցը, ի հարկէ, այն չէ թէ ինչ կը ներկայացնէ ապագայ թիւրքահայ ընկերութիւնը։ Դաղափարը, իրատրականութիւն ընդդծող գաղափարն է անհամակրելի, վատ։ Ամօթ է՝ ի. դարում, խտրականութիւններից տանջող ժողովուրդներ մէջ նորանոր խտրականութիւններ և անջատումներ առաջացնել, նշանաբան ընդունելով նոյն իսկ աշխարհագրական անունները։

Առանց այդ էլ Հայութեան հատուածներ մէջ գոյութիւն ունի խորթութիւն։ Ամօթ է այդ խորթութիւնը մարմնացնել պաշտօնապէս, վերածել գործի, հնչուն դրամ դարձնել և շրջեցնել հրապարակներում։

ԻՏԱԼԵԻԹՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ «ՖՕՔԱԶ» ՇՈՒՆԵՆԱՒԻՆ ՌՄԲԱԿՈՏՈՒՄԸ

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

«Թան.»ի այս Դ. օրուան թուոյն մէջ, կը գտնենք պատճէնը այն տեղեկագրին գ.՝ իզմիրէն մեկնած պահուն Թուրք ամբոցներէն միոյն կողմէ ռմբակոծուած (՝) ֆրանսական «Ֆօքազ» շոգենաւին Ա. Նաւապետը Մ. Ժ. Վոլֆրէ մատուցած է իր կառավարութեան։

Ահա այդ տեղեկագիրը.—

«Իզմիրէն մեկնեցանք Մայիս 22 (Ն. Տ.)ին երեկոյեան ժամը 4ին, 600 ուղեւորներով, որոնց 575ը Օսմ. կառավարութեան կողմէ Իզմիրէն վտարեալ Իտալացիներ։ Օդը գեղեցիկ էր. արեւմուտքէն թեթև քամի մը կը փչէր և ծովը ալ հանդարտ էր։ Ժամը հինգին մօտ, նոյն օրը, կանգ առինք ականներու նեղուցէն 1 մղոն հեռու, սպասելու համար նաւուղղող շոգենաւին։ Ժամը 5ը քառորդ անցած, նաւուղղող շոգենաւը տեսնուեցաւ և նշան ըրաւ որ դէպի ալ ետ երթանք։ Այս պահուս, ես ճիշդ կը գտնուէի նաւուղղող շոգենաւին ծխնելոյղին և երկու կայմերուն ուղղութեամբ։ Կէս արագութեամբ ճամբայ առի և գտնուեցայ գրեթէ 3 400 մէթր հեռու անգլիական «Թուլֆիք. շոգենաւէն, որ իմ առջեւէս կ'երթար և կը ջանար նաւուղղին առանցքին մէջ գտնուիլ։ Ցունական փոքր յոգնաւ մը «Սամոս. իմ ջուրերուս մէջէն կը գտնուէր, քիչ հեռու և կը հետեւէր իմ յաջորդական շարժումներուն։ Մէկ քանի վայրկեանի մէջ, «Ֆօքազ», միշտ լաւ դիրքի մէջ կը պատրաստուէր նեղուցը անցնելու։ Նաւուղղող շոգենաւը, որուն կը հետեւէի ուշադրութեամբ ոչ մէկ մասնաւոր նշան ըրաւ։ Եւ ահա յանկարծ նեղուցին հարաւակողմը հաստատուած ամրոցը յաջորդաբար և հազիւ մէկ քանի երկվայրկեան դադար տալով, թնդանօթի երկու հարուած արձակեց։ Հազիւ թէ ժամանակ ունէի հասկնալու թէ ո՛ր շոգենաւն էր որ կարդ կը հրաւիրուէր, ահա երկու ուրիշ հարուածներ ևս արձակուեցան և երկու ռումբեր իմ կայմերուս վրայէն անցան և գացին ինկան 4-500 մէտր անդին։ Զգուշութեան համար ես կանգ առած էի առաջին հարուածին իսկ։ Երկրորդ և երրորդ հարուածներուն, իմ շարժումս մատնանշելի երեք կարճ սուլումներով։ Ամրոցէն չորրորդ հարուած մը արձակուեցաւ, ինչ որ ուղեւորներուս յուզում պատճառեց։ Եւ միմիայն այս պահուն, այսինքն թնդանօթի չորս հարուածներէն և իմ երեք սուլումներէս վերջն էր որ նաւուղղիչ շոգենաւը, որ իր ճամբան կը շարունակէր նեղուցին մէջ, երեք կարճ սուլում ալ ինք արձակեց և նշան ըրաւ որ «դէպի ալ ետ երթամ», փոխանակ «խիստ արագ դէպի ետ» հրահանգին զոր տուած էր Զանազան շարժումներ ընելէ վերջ, որպէսզի նաւս դուրս հանեմ վտանգաւոր շրջանակէն, կանգ առի թոյլ տալու հնարաւոր որ անցնին երեք նաւեր որոնց մաս կը կազմէր «Նիժէր.»ը։ Նաւուղղիչ շոգենաւին վերադարձին, ես Մ. Օ. Բ. Նշանը ըրի որ ըսել էր թէ «կրնա՞ք կամ կ'ուզե՞ք բացատրութիւն տալ»։ Եւ այս նշանին ոյժ տուի շատ մը սուլումներ արձակելով։ Համոզուած թէ շարժման մէջ ոչ մէկ սխալ ըրած եմ, չէի կրնար դարձեալ վտանգի ենթարկուիլ ականներու նեղուցին մէջ առանց ո և է բացատրութիւն առնելու այս միջադէպին մասին որուն պատճառը ապահովաբար ինքն՝ ալ չէր հասկցած, եկաւ զետեղուիլ ինձմէ 200 մէթր առաջ և նշան ըրաւ որ դէպի ալ ետ երթաս։ Ժամը վեցուկէսն էր, երբ կրցայ նեղուցը անցնիլ, հետեւելով նաւուղղիչին որ զիս անցընել տուաւ դարձեալ միևնոյն հեռաւորութենէն այսինքն այն միևնոյն տեղէն ուր կանգ առած էի ամրոցին թնդանօթներէն։ Անցնելէ վերջ դարձեալ Մ. Օ. Բ. Նշանը տուի նաւուղղիչին որ այլևս իր գործը վերջացուցած ինձի հետ, ուրիշ նաւ մը պիտի առաջնորդէր։ Նաւուղղիչը հակառակ մեր բոլոր նշաններուն դարձեալ չպատասխանեց։ Ժամը 6.50 անցած չարունակեցի ճամբաս։ Ես կը կարծեմ որ դէպի ետ վերադառնալու շարժումը որ պարտադրուեցաւ ինձի բերդերու թնդանօթաձգութեամբ մը, այնքան կոչտաբար, այն պահուն երբ ես արդէն լաւ դիրքի մը մէջ կը գտնուիի նեղուցին մէջ, բացարձակապէս ոճրապարտ է։ Որովհետեւ այդ շարժումը կըրնար շատ աւելի մեծ ողէտ մը առաջ բերել քան ինչ որ բերաւ «Թէքսաս»։ Ես այլ ևս տէր չըլլալով ուղղութեանը իմ նախիս որ արագօրէն դէպ ի ետ կը մղուէր, կրնայի ինձմէ արդարեւ ականներու գծին վրայ, եթէ թեթեւ հովէ մը կամ հոսանքէ մը քշուէի։ Հետեւաբար վճռապէս կը յայտարարեմ թէ ծանր պատասխանատուութեան տակ կը գտնուին ամրոցին սպաները որոնք զիս նեղուցէն դուրս կը կարծէին և իմ վրայս թնդանօթ արձակեցին, առանց կանխագոյն ազդարարութեան, ինչպէս նաեւ նաւուղիրը որ պարտաւոր էր գանդաղեցնել և ազդարարել ինձի երբ ես դեռ չէի մտած նեղուցին, եթէ իսկապէս իմ դիրքս ու ճամբաս վտանգաւոր էր։ Միւս կողմէ օսմ. կառավարութեան ընդհանուր հրահանգները կը տրամադրեն որ Իզմիրի, ինչպէս նաեւ Տարանելի կամ Սելանիկի նեղուցէն անցնելու տեղն ամրոցները պիտի կրակեն այն նաւերուն վրայ որոնք չպիտի հպատակին նաւուղիղ շոգենաւերու հրահանգներուն։

Արդ, այս պարագային մէջ, բացարձակապէս անվիճելի է որ ամրոցէն «Ֆօքազ»ին վրայ թնդանօթ արձակուեցաւ առանց նաւուղիղ շոգենաւին մէկ կանխագոյն ազդարարութեան, որ երեք անգամ սուլեց և դէպի ետ ճամբայ առնելու նշան տուաւ միմիայն այն տեղն երբ ամրոցէն չորս թնդանօթ արձակուած էր արդէն և ես ալ երեցս սուլած էի։ Համոզուած ըլլալով որ ես լաւ շարժում կատարեցի և կը հետեւի խստութեամբ նաւուղիղ-շոգենաւին, ես բուռն կերպով կը բողոքեմ այն անընդունելի թնդանօթաձգութեան դէմ որուն առարկայ եղայ։ Եւ կը յուսամ թէ, ազատվելու համար չէզոք դրօշի մը տակ ճամբորդող ուղեւորներու կեանքը թաքարձակապէս անհրաժեշտ է որ ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնուին պատճառ եղող սպաներուն դէմ և ամենալուրջ երաշխիք պահանջուի օսմ. կառավարութենէն, իզմիրի ծովածոցէն մտնելու և ելնելու համար, ապէք վերջ։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

ՌԱՖՈՆԻՃԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Միջամտութեան մասին վերջերս կատարուած փորձերը ինչպէս նաև Վենետիկոյ մը գումարման համար Դանչիճներու միջև փոխանակուած բանակցութիւնք — վերջ տալու համար Իտալեթուրք պատերազմին,— քանիցս պարզեցին արդէն թէ Արեւելքի գործերուն մէջ Իտալիոյ և Ռուսիոյ տեսակէտները նոյնացած են։ Ըսուեցաւ նոյն իսկ թէ Հռոմի և Բեռլինի դերասանների մէջ, Պալքաններու մասին համաձայնութիւն մը գոյութիւն ունի, հիմնուած Վիքթոր Էմմանուէլի և Զարին միջև Ռաքոնիճիի մէջ փոխանակուած յանձնառութեանց վրայ։

Արդ, «Թան.»ի մէկ թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ ի մասին Ռաքոնիճիի տեսակցութեան, քաղելով հաւաստի աղբիւրէ.—

Ռաքոնիճիի մէջ, բուն իսկ համաձայնութիւն մը չէր որ տեղի ունեցաւ, եթէ համաձայնութիւն ըսելով պիտի հասկնանք մասնաւոր դաշնագիր մը բացարձակապէս որոշ կէտի մը վրայ։ Միայն ընդհանուր իմաստով համաձայնութիւն մըն էր գոյացածը որ ահաւասիկ.— Իտալական կառավարութիւնը և ռուսական կառավարութիւնը երկուքն ալ յայտարարեցին թէ համոզուած են որ իրենց շահերը հակասական չեն իրարու Պալքաններու մէջ, բայց թէ ընդհակառակը դէմ յանդիման են Աւստրահունգարիոյ շահերուն հետ, ինչպէս նաև Գերմանիոյ շահերուն հետ, ինչպէս ստուգուեցաւ 1908ին։ Այս պայմաններուն մէջ, երկու կառավարութիւնները, որոնք ներկայացուած էին երկու վեհապետներէ և երկու երկիրներու դեսպաններէն, հիմերը դրին մտերմական համաձայնութեան մը, որ իբր գոյութեան պատճառ ունէր՝ երաշխաւորել Եւրոպական Արեւելքի մէջ իրենց փոխադարձ շահերը։ Միջազգային շահերու այս խնդրոյն միացաւ Ռաքոնիճիին մէջ նաև զուտ մտերմական և ներքին համաձայնութիւն մը երկու երկիրներու վեհապետներուն միջեւ։ Ես լսեցի արդարեւ որ Զարն ու Էմմանուէլ թագաւորը փոխադարձաբար հաճոյք զգացեր են որ հաւասար ճաշակներ, հաւասար համակրութիւններ և զուցէ նոյն իսկ հաւասար հակակրանքներ կը վայելեն։ Միւս կողմէ, էլէն թագուհին արքունիքին մօտ իր անձնական կապերով, և կարգ մը խորհրդաւոր ձգտումներով, գաղափարի նոյնութեան մէջ գտնուած է Ռուս վեհապետին հետ, շատ մը կէտերու մասին։ Կարճ խօսելով, ստոյգ է թէ Ռաքոնիճիի մէջ անցուած երեք օրէ վերջ, Ռուսիոյ Զարն ու Իտալիոյ վեհապետները բաժնուեցան իրարմէ այս պաշտօնական հանդիպումներէն վերջ շատ աւելի բարեկամացած քան սովորական ատեն, մինչ կառավարութիւնները ժամանակ ունեցան էին համաձայնելու կարգ մը խնդիրներու մասին և անհամաձայն գտնուելու ուրիշ պարագաներու մէջ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԹՈՐՓԻԼԱՇԱԼԱԾՆԵՐ

ՍԱԳՐԷԶԻ ԱՌՋԵՒ

ԹՈՒՐՔ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ

ԼԷՄՆՈՍԻ ԵՒ ՍԱԳՐԷԶԻ ՄԻՋԵՒ

Սագրէզն Մայիս 27 թուով հետեւեալը կը հեռագրուի «Թայմզ.»ի.— Իտալական թորփիլաշալածներ, վերջին երկու օրերը, այցելեցին Լիթիսի և Բարմաթիլայի նաւահանգիստները, որոնք Սագրէզի արեւմտեան և հիւսիսային կողմը կը գտնուին և քննեցին կղզին չորս կողմը։ Այս երկու տեղերը լաւ նաւահանգիստ մը ունին և անուշ ջուրի աղբիւրներ։ Տարտանելէն եկող յունական շոգենաւի մը նաւապետը ըսաւ թէ Լէմնոսի և Սագրէզի միջեւ տասներկու նաւէ բաղկացած թուրք նաւատորմ մը տեսած է։ Կղզիին թուրք զօրախումբերը որոնք 1300 հոգիէ չափ են, բացարձակապէս զուր են ռազմանիթէ և ուտեստէ։ Շատ մը քրիստոնեայ զինուորներ դասալիք եղած են և բաղմաթիւ հեղձնահատակ և թրքահատակ երիտասարդներ կղզիէն մեկնած են որպէսզի զինուոր չըլլան։ Առեւտրական շարժումը կանգ առած է կղզիին մէջ որովհետեւ ստուգապէս չգիտցուիր թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ կացութիւնը և կղզիին ճակատագիրը։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱԻ ՄԸ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒԱԾ

«Բրօօտսօ» կը տեղեկանայ Աթէնքէն թէ Պոլիս եկող Անգլիական նաւ մը հետապնդուած է եգիպտական մէջ Իտալական մարտանաւի մը կողմէ, այն կասկածով թէ նաւուն մէջ պատերազմական ժաքսանենգ ապրանք կայ և 700 հատ ալ ձի, Օսմ. բանակին յատուկ։ Անգլիական նաւը խուսափելու համար հետապնդումէ կէս կղզին ապաստանած է (Ցունաստան) որուն առջև Իտալական նաւը կը շարունակէ շրջան ընել։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ

Երէկ ալ բազմաթիւ իտալացի ընտանիքներ մեկնեցան Պոլսէն։ Գրեթէ բոլոր գործաւորներն ալ մեկնելու վրայ են։ Պոլսոյ գերմանական հիւպատոսարանը հրաման ստացաւ անոնց ճամբու ծախքը հայթայթելու։ Պոլսէն պիտի մեկնին նաև Տօքթ. Զէրի և կապուցցիի Կառավարութիւնը ընդունած է վտարման պայմանաժամը 15 օր երկարաձգելու առաջարկը այն իտալացի երկրաչափներուն որոնք Պոլսոյ օտար ընկերութեանց ծառայութեան մէջ կը գտնուին։

ԱՆՇԻՄԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Ֆօրիէրէ Տէլլա Սէրրա» կը տեղեկանայ Ֆիլիպէնէն թէ այս օրերս հարկահաւաքներ Պոլսոյ Իտալացիներուն ներկայացնելով, խստիւ պահանջած են անոնցմէ մէկ տարուան կանխիկ «Թէմեթթիւ»-հարկաւոր պարագային իրենց գոյքերը արգելքի տակ առնելու սպառնալիքով։ Այս լուրը բացարձակապէս անհիմն է։ Գործադրութեան դրուած օրէնքին համաձայն, «Թէմեթթիւ»ն երկու անգամով պիտի վճարուի, Մարտին և Սեպտեմբերին, պահանջուած «Թէմեթթիւ»ի տուրքը ընթացիկ տարւոյ տուրքն է, ինչ որ կը պահանջուի Իտալացիներէն իբր օսմ. հպատակներ պատերազմէն ի վեր։

Արտաքին Լուրեր

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՕՔԻ ՄԷՋ

ՖԷՍԻ ՁԱՐԴԵՐԸ

Հետեւեալ հեռագիրները հասան երէկ, Ֆէսի մէջ տիրող կացութեան մասին.—

Բարիզ, 30 Մայիս.— Ֆէսէն մայիս 29 թուով հասած հեռագիրներ կը պատմեն ամսոյս 26 և 27ին Ֆէսի շուրջ մղուած կռիւները։ Ետ մղուող Պէրպէրները խիստ շատ էին։ Կացութիւնը ծանր է, որովհետեւ Ֆէսի շրջակայից գրեթէ բոլոր տեղերը ոտք ելած են։ Սպանիական աղբիւրէ հասած հեռագիրները չհաստատուեցան և սխալ կը համարուին։ Դանիլը կարեւոր որոշումներ տուաւ այսօր Մարօքի մասին։

— Թանէրէն կը հեռագրուի թէ կացութիւնը կը ծանրանայ։ Զօր. Լիոթէյ անբաւական կը համարէ 47,000 զինուոր, ազդուրէն զսպելու համար խռովութիւնները։

— Մարօքի կացութիւնը լրջօրէն կը զբաղեցնէ քաղաքական և խորհրդարանական շրջանակները։ Շատ մը հարցաքննութիւններ եղած են կառավարութենէն։ Նոր օգնական զօրք պիտի ղրկուի Ֆէս։

— Ֆէսէն կը հեռագրուի մայիս 27 թուով.— Վերջին գրչերը հանգարտ անցաւ։ Ամէն կանխազգուշութիւն ձեռք առնուած էր յարձակման մը առաջքը առնելու համար։ Մեր պաշտպանութեան եռանդը, մանաւանդ մղկիթի մը քանդումը, ազդած է ընկերներուն վրայ։ Սգնական զօրք անհրաժեշտ է, որովհետեւ այլապէս չպիտի կրնանք կարեւոր յարձակողական շարժում մը կազմակերպել։ Մեր կորուստներն են 1 սպայ սպանուած, 2 ծանրապէս և 3 թեթեւապէս վիրաւորուած։ Ուներնք նաեւ 60 վիրաւոր զինուոր։ Թշնամիին կորուստները շատ են։ Ֆէսէր հրամատարին բանակեցեալ մէջ թշնամին 35 դիակ թողած է։

— Զօր. Լիոթէյ կը հեռագրէ ամսոյս 29ին ժամը 6ին.— Երէկ կէս օրէ վերջ և իրիկունը, ետ մղեցինք Պէրպէրները։ Մեկ քառի հարիւր Պէրպէրներ յաջողեցան քաղաք մտնել։ Երէկի կռուոյն մէջ ունեցանք 5 սպանեալ և 8 վիրաւոր։

ՄԵՆ ՀՐԴԵՀ ԲԷԶԻՌ ՄԷՋ

Դէէրմանէն կը հեռագրուի Մայիս 30ին թէ հրդեհ ծագելով Բէզիի մէջ, 500 վաճառատուն և կարաւան 12 մթերանոց մոխիր դարձեր են։ Նիւթական վնասը 40 միլիոն մարք կը հաշուուի։ Շատ մը մարդիկ ալ կորեր են բոցերուն մէջ։

Ներքին Լուրեր

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԼԱՒԱՏԵՍ

Պերլինէն Մայիս 27 թուով կը հեռագրուի «Մարէն.»ի.— Այս վերջին օրերս, և նոյն իսկ կոմս Պերխթոլտի Պերլին գտնուած ատեն, կարգ մը խորհրդարանականներ ինչպէս նաև Գերման թերթերու խմբագիրներ կը յայտնէին թէ կացութիւնը շատ քիչ յատակ էր և պալքանեան խնդիրը զիրենք կ'զբաղեցնէր։ Իրենց այս մտահոգութեան պատճառը սապէս կ'ամփոփուէր։ Գերմանիա ահագին ժողովուրդ ունի։ Գերման բանակը 50,000 հոգիի յաւելում կրեց։ Երկու տարիէն զինուորական նոր վարկեր պիտի խնդրուին, որովհետեւ ժողովուրդը պիտի աճի մեծ հանգամանութեամբ։ Հետեւաբար Գերմանիա պէտք է որ կամայ ակամայ գաղթական պետութիւն մը ձեռք ձգէ։ Այս պահուս կը հասնէր աւստրահունգարական արտաքին գործոց նախարարը և մինչ Գերման թերթերը ողբալի հեռագրեր կը հրատարակէին Պալքաններու մասին, կոմս Պերխթոլտ, պաշտօնական ծանուցագրերով, կը յայտարարէր թէ կացութիւնը գերազանց էր և թէ Աւստրահունգարիա իր աշխարհագրական դիրքին և Պալքաններուն թերակղզիին մէջ իր տնտեսական շահերուն պատճառու կը փափաքէր որ արեւելեան Եւրոպայի մէջ անդորրութիւնը պահպանուի։ Այսօր, արտաքին գործոց նախարարը իր երկիրը վերադարձած է և ահա, ինչպէս, կարգ մը շրջանակներու մէջ, կացութիւնը կը գտնուի շահմատութեամբ կոմս Պերխթոլտի յայտարարութիւններուն և կարգ մը Գերման թերթերու մեկնութեանց, ցոլացնելով այն տարակուսութիւնը զոր մատնանիշ ըրի հեռագրիս սկիզբը։ Առաւել քան երբեք Վիեննայի մէջ է որ կը գտնուի Պալքանեան քաղաքականութեան առանցքը։ Այժմ, Աւստրիոյ ուշադրութիւնը կը հակի շատ աւելի ծանր խնդիրներու շուրջ քան այնպիսիներու որոնք զուցէ ուրիշ ատեն պիտի զբաղեցնէին զինքը։ Պուտապէշթի զէպքերը, Պոսնա Հերսեգի կացութիւնը այս պահուս իրին համար այլապէս կարեւոր խնդիրներ են։ Իր թաւալումներ ատեն, Ֆրանց Եոզէֆ բաղձ ունեցաւ երկու նահանգ կցելու իր պետութեան։ Ասիկա կը բաւէ իրեն այսօր և չուզեր որ այս վերջին յաջողութիւնը վտանգէ։ Ահա թէ ինչու Աւստրիա, որչափ ատեն որ ապրի Ֆրանց-Եոզէֆ, պիտի ջանայ պահել Պալքաններու «սիմբոլ»ն։ Իտալիոյ յարաբերութիւնները Թուրքիոյ հետ լաւ են։ Բ. Դուռը, քիչ մը նեղանալէ վերջ Իտալիոյ, զիջումներ ըրաւ անոր։ Եւ այլ ևս անիկա նոր զօրք չղրկեր Թրքօպարսիկ սահմանագլխին վերայ, որ միշտ վեճի առարկայ է։ Պալքանեան պատերազմները թերեւս մէկ քանի առաւելութեանց կը բաղձան իրենք ալ, բայց իրենց հանդէսատեսի դիրքէն գոհ պիտի չելլեն։ Իւլվ Գերմանիոյ, անոր ընթացքը Թուրքիոյ հանդէպ պիտի մնայ անցեալին յարաբերման, առանց նայելու որ դեսպանը փոխուած է։ Բայց թէ երբ պիտի վերջանայ պատերազմը, անկարելի է գոյն գուշակել, և նոյն իսկ եթէ երկար տեւէ, ոչ մէկ բան կայ ցոյց տուող թէ ան պիտի կրնայ կնճռոտել միջազգային կացութիւնը։ Ահա թէ ինչու լաւատեսութիւն կը տիրէ Գերմանիոյ մէջ։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԱԼՊԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ոչ մէկ նոր դէպք, նշանակութեան արժանի և ձգտող բարեփոխելու ընդհանուր կացութիւնը։ Միշտ սիեւնոյն անստուգութիւնն է որ կը տիրէ։

Իտալիա, իր կարգին կը թուի ետ կեցած ըլլալ առ այժմ Սաղրզն ու Միտիլլին դրաւելէ։ Անիկա սիսիայն վարչական կարգադրութիւններ կ'ընէ Հռոդոսի մէջ, կարծես թէ այս կղզին ապէջ վերջ Սաւուայի տան ժառանգութեան մաս կազմէր։ Բայց ասիկա անշուշտ Տրիպոլիսը նուաճելէն շատ աւելի դիւրին է։

Ալպանիոյ մէջ, կացութիւնը նոյնպէս կայուն է։ Սելանիկի «Լուսէլի» թերթին տուած տեղեկութեանց համաձայն Գոսովոյի զինուորական իշխանութիւնները տակաւին վերջնական որոշ հրահանգներ չեն ստացած ապստամբներու հանդէպ բռնելիք իրենց ընթացքին մասին։

Թրքօպարսիկ սահմանագլուխին ճշդման խնդիրն ալ չպիտի կրնայ արագ լուծում մը ստանալ։ Կը կարծուի ընդհանրապէս որ վերջ ի վերջոյ հարկ պիտի ըլլայ խնդիրը Լահէի իրաւասար ատեանին առջեւ հանել։ Այս խնդրոյն համար կազմուած խառն յանձնաժողովը առջի օր նոր նիստ մը զուսարեց դարձեալ։ Պատուիրակներու դուսարումէն առաջ, Պարսիկ դեսպանը որ իր երկրին առաջին պատուիրակն է տեսակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։ Այս այցելութեան մէջ խորհրդակցութեան նիւթ եղաւ կարծիքի անհամաձայնութիւնը որ կը տիրէ երկու երկիրներու պատուիրակներուն մէջեւ։ Պարսկաստանի ներկայացուցիչները կը պահանջեն որ սահմանագլուխին ճշգումը կատարուի իրենց ունեցած վաւերաթուղթին համաձայն։ Իսկ Օսմ. պատուիրակները իրենց տեսակէտը կը հիմնեն Երզրումի դաշնագրին վրայ, որ կնքուած էր Պարսկաստանի հետ Տէրվիշ փաշայի կողմէ։ Այս դաշնագրին կցուած են տեղագրական քարտէսներ որոնք որոշ կերպով ցոյց կուտան թէ վիճելի կէտերը ղորս պարսիկ պատուիրակները կը ջանան պարսկական հող նկատել, կը գտնուին օսմ. հողին մէջ։ Արտաքին գործոց նախարար Աբամ պէյ առջի օրուան նիստին պահ մը ներկայ գտնուեցաւ, երկուսուկէս համաձայնութիւն մը գտնելու յուսով։ Օսմ. պատուիրակներուն բարի կամեցողութեան և հաշտարար զգացումներուն հակառակ բանակցութիւնները չեն կրնար առաջ երթալ, կը գրէ Երէկի «Իգթիհատ»ը և չատ հաւանաբար պիտի ընդհատուի անոնք։

Առջի օր, Բ. Դրան մէջ ներքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատունը գումարում մը ունեցան Հաճի Ատիլ պէյ, Թալէաթ պէյ և Երեսփ. ժողովոյ նախագահ Իսալէյ պէյ, ներքին քաղաքականութեան մասին խորհրդակցելու համար։

«Բրուսկլի»ի թղթակիցը Մայիս 15 (Հ. Տ.) թուակիր հեռագրէ մը Սկիւպէն կը տեղեկանայ թէ հաւաստի աղբիւրէ լուր առնուած է որ 7րդ զօրաբանակի հրամատար Ֆազլլ փաշա հեռագրական հրահանգ ուղած է Ներքին գործոց նախարարութենէն իր հետեւելիք ուղղութեան մասին։ Եւ այն պարագային երբ կառավարութիւնը որոշէ խստութեամբ գործել և ըստ այնմ հրահանգել, հրամանատարը պիտի քալէ Տիպքովայի վրայ։

Բրիւքսէլի ժողովուրդը, «Եէնի Ասը»ին մէջ նամակ մը կը հրատարակէ, որով կը յայտարարէ թէ շատ զգածուած է որ այնպիսի ատեն մը երբ հայրենիքը ամէն կողմէ թշնամիներէ շրջապատուած է և առաւել քան երբեք պէտք ունի անդորրութեան, կարգ մը աւազակներ՝ զբաղուած չարակամ անձերէ՝ լեռը ելած են։ Օրինասէր, օրինապահ ժողովուրդը ուժգնօրէն կը բողոքէ այս ձեռնարկներուն դէմ որոնք ուրիշ բանի չեն ծառայեր եթէ ոչ արատաւորելու Ալպանացիներու անունը և ազատ գնացք տալու օտար բաղձանքներու։ Նամակը կ'աւելցնէ թէ ի հարկին, Բրիւքսէլի ամբողջ ժողովուրդը պատրաստ է քալելու զինեալ այս աւազակներուն վրայ։

Հակառակ ժողովուրդի այս զայրոյթին, դաւադիրներուն թոյլ կը տրուի սակայն հոս հոն որոմ ցանել։ Այսպէս, հաստատուած է որ, ձէմալ պէյ, ատեն մը քաղաքն ու գիւղերը այցելելէ վերջ, փաստած է իրեն հաւատարիմ ապստամբներուն։ Հաւաստի աղբիւրէ կը տեղեկացուի որ Հաճի Ապուլ գատէ ձէմալ աղա ալ այս օր կամ վաղը լեռը պիտի ելլէ մէկ քանի մարդերով։ «Եէնի Ասը» կ'ըսէ թէ, այս կացութեան առջեւ, կառավարութեան կ'ինչայ քիչ մը աւելի գործունեութիւն ցոյց տալ։

*** Ալպանական ապստամբութեան մի անդամ ընդ միշտ առաջքը առնելու համար Հաճի Ատիլ պէյի առաջարկած կարգ մը պայմանները հրատարակած էինք երեկ մեր «Վերջին ժամ.»ու բաժնին մէջ։ Այդ առաջարկներուն մէջ էր նաեւ առ այժմ դադրեցնել կառավարական շէնքերու, պահականոցներու և երկաթուղային գիծերու չինութիւնն ու զինուորական ցոյց կատարել։ «Եէնի Ասը» կ'ըսէ թէ՝ չգիտեր թէ Սելանիկի «Էնտէբանան» թերթը,—որ առաջին անգամ հրատարակած էր այդ առաջարկները— ո՞ր աղբիւրէն քաղած է զանոնք, որովհետեւ կ'ըսէ թէ չինութեանց դադրեցումը կը վնասէ կառավարութեան արժանապատուութեանը, ինչպէս նաեւ զինուորական ցոյց կատարելու առաջարկը այնքան հակասական է առաջնոյն որ չկարծեր թէ ներքին գործոց նախարարը նմանօրինակ առաջարկներ ըրած ըլլայ։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԿԱՐԵՑԵԱԼ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հռոմէն կը հեռագրուի Մայիս 30 թուով.— «Իօրրէրէ տ'Իթալիա» կը կարդայ գիտալ որ վերջնական համաձայնութիւն մը գոյացած է Կուլգարիոյ, Սերպիոյ, Ցունաստանի և Գրաստազի միջև, Տուրքիոյ կողմէ պատահական յարձակման մը դէմ։

— ԲԱՅՏՆԻՈՒՐՈՒՄ ԼՒԹԱՆԱՆԻ ՄԷՋ.— Ֆրանսական, ռուսական և անգլիական դեսպանները, կը գրէ «Դան»ը, այս պահուս կը բանակցին Ի. Դրան հետ, ի մասին այն բարեփոխումներու օրագրին որ ներկայացուած է Լիթանանի Վարչական Ժողովին կողմէ, նոր կառավարչին յանձնելու առաջադրանքով։ Խնդիրը կը կայանայ գործադրելու սէջ գործական բարեփոխումներ, մասնաւոր, աւելցնելու սէջ Վարչական Ժողովին իրաւասութիւնները հպանդէի իշխելու նաև դատաւորներու ատեանին, առաւարական դատարանի մը և թերեւս արդարութեան դերագոյն ատեանի մը։ Ասիկա կը բաւէ ամենայն սիրոյ կապուածութեան ատեանի մը կազմ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պէտք ունէի՞նք արդեօք նոր փաստի թէ Ազգ. Ժողովը Հայութենէն տարանջատ, և որքան ալ դեռ Ազգէն բոլորովին չլքուած, բայց Ազգը վերջնականապէս լքած, Ազգին միանգամ ընդ միշտ կռնակ դարձուցած հաւաքոյթ մըն է։

Պէտք ունէի՞նք իրօք նոր փաստի։ Կերեւայ թէ այո՛, — այնքա՞ն տուժողուսը, սայլորդ արարածներ են այդ մարդիկը։ Եւ այդ նոր փաստը զոր ընծայեր են Ազգին, ապաքէն ամէնէն ուշագրաւ անցքն է երէկուան նիստին, որուն մէկ բան միայն կը պակսէր,—71ի մեծամասնութիւնը՝ քիչ մը աւելի մեծավայելուչ հանդիսաւորութեամբ օժտելու համար Ազգին տրուած այդ նոր աքացին։

Բովանդակ Ազգը այսօր իր ծոցէն բղխած պաշտելի հերոսի մը սուգովը կը տնքայ. չկայ տուն, չկայ անկիւն, ուր իրենց ցաւն ու ցեցը ծրարած, ատենուան մը համար մէկ կողմ դրած, այդ անուշիկ հերոսին կանանչ արեւը չողբան։ Եփրեմի մահն ալ իրենց ցաւը, Ազգին ցաւն է վերջապէս։

Եւ ահա միայն մեր Ազգային ժողովն է որ ինքզինքը կը ձերբազատէ այդ սուգի պարտքէն, մինակ մեր Ազգային ժողովն է որ չուզեր ցաւակցութեան բաժին մըն ալ ինք ընծայել դժբախտ հերոսին նոյնքան և աւելի դժբախտ այրիին ու զաւակներուն։

Երէկուան նստին, Ազգ. Ժողովի Դիւանը հարկ չէ դատեր նոյն իսկ կարդալ այդ իմաստով և Ժողովին անունով յայտնուելիք ցաւակցութեան առաջարկ մը, և չէ գրատուեր երեսփոխան մը որ բողոքէ Արշարունիէ՞ն անգամ մաս խածցնելու կարող այս տուժողութեան դէմ։

Ինչպէ՞ս չմտածել որ այս միեւնոյն Ժողովն էր դեռ քանի մը ամիս առաջ, Բիյեռուի մահուան առթիւ, անոր այրիին ցաւակցական հանդիսաւոր հեռագիր զրկողը։ Մափեցինք զինքը վեհանձնութեան այդ ժէսթին համար, ի՞նչ սրտագին թափով պէտք ծափեինք զինքը նաեւ հիմայ, միեւնոյն վեհանձնութիւնը ընծայած տեսնելով այս միւս սիրական հանգուցեալին համար ալ, որ Բիյեռուին վրայ իրաւունք մը աւելի ունէր իր յիշատակը յարգուած տեսնելու. և ասիկա ո՛չ թէ անոր համար որ մեր ցեղին ծնունդն էր, այլ մանաւանդ անո՛ր համար որ իր արքեսի դիւցազնութեամբ Հայ ցեղը կը պանծացնէր։ Հայուն մեծութեան, Հայուն ապրելու, Հայուն սիրուելու իրաւունքին բարձրագոյն փաստն էր, Հայութեան փառքի քերթուածն էր անիկա աշխարհի առջեւ։

Սակայն Ազգ. Ժողովը, այն միեւնոյն Ժողովը որ ինքզինքը պարտաւոր նկատեր էր մասնակցելու առաւելապէս օտարինը եղող սուգի մը, երեկ չէ կրցեր իր ցեղին իսկ սեփական սուգին բարձրութեան հասնելու համար անհրաժեշտ եղող դիւրին, մանկունակ քայլն անգամ առնել։ Ամբողջ զոհողութիւնը՝ զոր այդ ցաւակցութիւնը կրնար արժել իրեն, քսան զրուշի հեռագրի վարձքն էր, և ուրիշ ոչինչ։ Ո՞վ պիտի ամօթէր զինքը, վայրկեան մը, օ՜հ գոնէ վայրկեան մը, Հայ դարձած, իբր Հայ խորհած, իբր Հայ վարուած ըլլալուն համար։ Այդքա՞նն ալ արդեօք պարտական չէր Հայութեան...

Եւ այս Ժողովը տակաւին երեսունի ենթարկեր է զինքը «ազգային» կոչելու, և այս Ժողովը դեռ կը յանդգնի Ազգը ներկայացնել, Ազգին անունով խօսիլ և Ազգին ճակատագիրը իր ձեռքերուն մէջ կեդրոնացնելու աշխատիլ։

Ասիկա յաւիտականութիւն է, ասիկա թալան է, և մենք որ հայաքնակ նահանգներու հարստահարութիւններն ու կողոպտիչները կը դատապարտենք օրն ի բուն, չեմ գիտեր թէ ի՞նչ մտածումով առեր մեր գլխուն վրայ հաներ ենք այս նոր տեսակի հարստահարիչներն ու թալանողները։ Անոնք՝ նահանգներու մէջ ասպատողները՝ տոկ Ազգին գոյքը կը տանին, կամ Ազգին անհատները կը սպաննեն, ասոնք, այստեղինները, Ազգին սիրտը կը խարտոցեն, Ազգին կեանքին իսկ կը սպառնան։

Եփրեմով՝ Հայութիւնը իրմէ մաս մը բան յանձնած էր հոգին։ Ազգային Ժողովը, իր երեկուան աւանուն ընթացքով, մնացեալն ալ գերեզման դրաւ...

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԵՐԷԿԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

ՆԱԽԱՔՆՆԻՉ ԴԻՒԱՆՆԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովի երէկի նիստը բացուեցաւ ժամը 3ին, նախագահութեամբ Ս. Պարիրքին և ատենապետութեամբ Նորատունկեան էֆ-ի։ Հաշիւ 40ի մօտ երես խոխանները ներկայ էին։

Նորընտիր ատենապետը նախ շնորհակալութիւն յայտնեց Ժողովին որ իր վըստահութեամբ պատուած է զինքը և ընտրած է ատենապետ և սակայն ըսաւ Նորատունկեան էֆ-ի։ Եթէ ինք ներկայ զգուէր չպիտի ընդունէր այդ պաշտօնը, քանի որ թէ՛ իր զբաղումները և թէ իր քայքայեալ առողջական վիճակը թոյլատուչ չեն այդ տեսակ պաշտօններու ստանձնումին։ Բայց քանի որ անգամ մը ընտրած էք, պէտք է որ արդիւնաւոր ընեմ այս Ժողովին նիստերը և բոլոր երեսփոխանները ասկէ պէտք է մեկնին իրենց պարտականութիւնը լիովին կատարած։ «Մեր ազգը իր կարգ մը գնահատելի առաւելութիւնները ունի. բայց ունի նաև քննադատական բուռն ոգի, որ շատ անգամ ծայրայեղութեան կը տանի և ատոր հետեւանքը չէ՞ որ շատ մը Պատրիարքներ ու Վարչութիւններ կը տապալին։ Ճիշդ է որ բոլոր քննադատութիւնները բարեմըտութեամբ կ'ըլլան, բայց արդիւնքը սա կ'ըլլայ որ քննադատուող ազգային անհատները, փոխանակ քաջալերուելու, կը վհատին և կը քաշուին։ Պէտք է մենք յարգանք ունենանք մեր կարող ազգային անհատներուն հանդէպ և պատկառանք ազգային բոլոր իշխանութիւններու դէմ, քանի որ առանց ատոր ազգ. ուժը գոյութիւն չունենար, որովհետև մեր ուժը, բարոյական ուժ մըն է միայն։ Անշուշտ ըսել չեմ ուզեր թէ՝ պէտք չէ քննադատութիւններ ըլլան, բայց պատշաճ կերպով։ Երբ այս Ժողովը կը բացուի, յանկարծական կերպով խնդիր մը մէջտեղ կ'ելլէ, հարցապնդումներ կ'ըլլայ և երկար ու անդուռտ վիճաբանութիւններու դուռ բացուելով՝ կարելի չըլլար անցնիլ օրակարգի խնդիրներուն։ Շատ անգամ վարչութիւնը պատրաստ չըլլար, չի կրնար հարցապնդումներուն պատասխանել և անաւասիկ կիրքեր կը բորբոքին, քննութիւնը իր օրինաւոր սահմանէն դուրս կ'ելլէ և ապարդիւն կ'անցնի նիստը։ Եթէ լաւ մը քննենք խնդիրը, պիտի տեսնենք որ նիստերուն ամուլ անցնելուն պատճառներն մէկն է նաև մեր Ներքին Կանոնագիրը, որ թէև այնքան ձեռնհասօրէն պատրաստուած է Տօքթ. Ռուսինեանի կողմէ և սակայն անկէ ի վեր բազմաթիւ տարիներ անցած են ու այսօր ան չի կրնար գոհացնել մեզ և հարկ է որ փոփոխութիւններ մտցուին անոր մէջ։ Մայր դիւանը շատ անգամ չի կրնար գործել, պարզապէս անոր համար որ Ներքին Կանոնագիրը ձեռնտու չէ իրեն։ Նորատունկեան էֆ. իր խօսքերը վերջացուց կեդրոնի ծափերուն մէջ, խնդրելով որ Ժողովը ալ իր կողմէ աջակցի Դիւանին՝ լուծելու համար օրակարգին վրայ գտնուած խնդիրները։

Յետոյ կարդացուեցան Ե. Խօրասան, Մ. Շերինեան, Տ. Երկանեան, Մ. Ազարեան և Ա. Աղասեան էֆ-ներու բացակայութեան զրերը։

Վ. Թէքէեան հրաժարական մատուցած էր Մայր Դիւանի անդամակցութենէ, ընդունուեցաւ։ Յաջորդին ընտրութիւնը օրակարգ անցուեցաւ։

Մայր Դիւանը Ժողովին հաւանութեանը ենթարկեց նախաքննիչ Դիւաններու ընտրութիւնը, որ կատարուած էր հետեւեալ կերպով.—

Զեռնհասութեան Դիւան՝ Վահրամ եպս. Մանկունի, Տրդատ քհ. Պոյաճեան և Սր. տէր Անդրէասեան։ Դատարակութեան Դիւան՝ Յակոբ Պոյաճեան, Լեւոն Սեղբոսեան և Մարկոս Նաթանեան, Կալուածոց՝ Սարգիս Գնաճեան, Վահան Եսայեան և Թորգոմ Պոյաճեան։ Համարակալութեան՝ Հայկ Սվաճեան, Ս. Պէրպէրեան և Ժող Սայապալեան։ Յարաբերութեան Դիւան՝ Յարութիւն Շահրիկեան, Ներսէս Օհանեան և Պարգեւ Փափազեան։ Իրաւասութեան Դիւան՝ Գնել Վրդ., տօքթ. Թէրզեան և Ս. Սուքիս։ Նախաձեռնութեան Դիւան՝ Ս. Դարաեան, Ռ. Մատիկեան և Դաւիթ տէր Մովսէսեան։ Խմբագրական Դիւան՝ Մ. Գոչունեան, Հ. Արամեանց և Ա. Փանոսեան։ Ելեւէջից Դիւան՝ Մ. Հայկազն, Թագոր Արեւեան, Զարեհ Խորասանճեան և Արիստակէս Դասպարեան։

Ներսէս Օհանեան, Մանկունի եպս., Ա. Դասպարեան և Տրդատ քհ. հրաժարական տուին Նախաքննիչ դիւաններէն։

Կարդացուեցաւ Տօքթ. Պողոսեան էֆ-ի ընտրութեան տեղեկագիրը և վաւերացուեցաւ։

Ազգ. Վարչութիւնը զրով մը կը ծանուցանէր թէ Տօքթ. Ամէջեան և Սմբատ Բեսթիկեան էֆ-ները հրաժարած ըլլալով և Յակոբ էֆ. Էսաեան ալ ընտրուած օրէն սկսեալ նիստերուն ներկայ չգտնուելով, կարելի չէլլար մեծամասնութիւն գոյացընել և հետեւաբար կը խնդրէր որ երեք նոր անդամներ ընտրուին։ Յաջորդ նիստի օրակարգը անցուեցաւ այս խնդիրն ալ։

Կարդացուեցաւ գիր մը որով կ'առաջարկուէր Վարչութեան 1912ի պիտանի ժողովին բերել. նկատելով որ տարւոյն 5րդ ամսուան մէջ կը գտնուինք։ Դիւանը իր ստացած տեղեկութեանց յենլով պատասխանեց թէ արդէն տպագրութեան յանձնուած է և յաջորդ նիստին պիտի բերուի։

Ազգ. Ժողովը իր անցեալ նիստին մէջ որոշած էր որ Լեւոնդ Վրդ. Մաքսուտեանի մասին Վարչութեան կողմէ տրուած որոշումը կախակայուի՝ մինչև որ այս վերջինը իր պատճառաբանել պատասխանը բերէ Եռեսփ. Ժողովին։ Արդ, Վարչութիւնը ընդարձակ զրով մը բերած էր իր պատասխանը, որով նախ Լեւոնդ Վրդ-ի կալուածական խնդրին պատմականը ընդլէ յետոյ, ցոյց կուտար օրինական այն պատճառները որոնք մղած էին զինքը տարբ վերջին որոշումը, որուն վրայ կը պնդէր։ Վարչութիւնը եզրակացնելով կ'ըսէր.—

«Մէկ կողմէ ամէն փոխանցումները կարգադրելու տրամադրութիւն ցոյց կը տրուի և մէյն կողմէ չէրիի վճռով իրեն պատկանեալ եկամուտներուն վճարումը կ'ուզէ։ Ընդունինք պահ մը թէ՝ պէտք է յարատեւել ներկայ վիճակը և պահել եկամուտները, այդ պարագային ամենեւին վստահ չենք. կրնար ըլլալ որ Տ. Լեւոնդ Վրդ. կատարէ իր խոստումը զէթ առանց ժամանակ անցնելու։ Ամէն ոք գիտէ թէ՝ վարդապետը ծերունի է, եթէ փոխանցումները աւելի ևս յապաղին, կրնայ մահ պատահիլ և այն ատեն կը գտնուինք մեծ կորստեան և պատասխանատուութեան առջեւ։ Իրաց այս վիճակին մէջ եթէ Ժողովդ ինքն ուզէ ստանձնել գործադիր իշխանութեան դերը, իր վրայ կ'առնու ի հարկէ ամէն պատասխանատուութիւն։ Տ. Լեւոնդ վարդապետ Պոլիս գտնուելով՝ փոխանցումները ի հարկէ պիտի կատարուին հոս, և ասոր համար պէտք եղած հրահանգները վարչութիւնը արդէն տուած է միաբանութեան։ Այս վերջինը մեր առջև կը դնէ նոր դժուարութիւն մըն ալ։ Կը դժկամակի կալուածագրերը Պոլիս զրկել, առարկելով թէ՝ ի բացակայութեան Ս. Աթոռոյ աթոռակալին ինք անկարող է այդ կալուածագիրը Պոլսոյ փոխանորդին յանձնել։ Այս առարկութիւնը հաւանական է, որ դիտումնաւոր և արտաքին թելադրութեանց հետեւանք ըլլայ, սակայն նոր դժուարութիւն մըն է զոր պէտք է հարթել։ Պէտք է սպասել որ Ժողովդ կատարէ նախապէս պատրիարքական ընտրութիւնը և յետոյ նոր Պատրիարքին հաւանութեամբ կալուածագրերը Պոլիս զրկուին և Լեւոնդ Վրդ. կատարէ իր խոստումը։ Վարչութեան տեսակէտն է ամէն բանէ առաջ կատարել տալ այդ փոխանցումները և զերծ մնալ վտանգէ, տեղի չտալ որ Լեւոնդ Վրդ. իր եկամուտներուն խնդիրը մէջ բերելով խոյս տայ իր պարտքը կատարելէ։ Օրինաւոր փաստաբաններու յանձնաժողովին երկու անդամներուն կարծիքն ալ է մեղմ միջոցներ գործածել և գործը չտանել մինչեւ դատարան, որ կրնայ ըստ Շէրիի օրէնքներու անակնկալ վճիռ մը տալ։ Ահա այս յանձնարարութեան վրայ հիմնուելով Վարչութիւնը որոշած է չմերժել Լեւոնդ Վրդ-ի պահանջները և իրեն հետզհետէ վճարել տալ, որքան միաբանութեան դրամական վիճակը կը ներէ, իր եկամուտները։ Եթէ այդպիսի բարեացակամ մնօրինութենէն յետոյ Լեւոնդ Վրդ. չկատարէ անմիջապէս իր խոստումը, այն ատեն Վարչութիւնը կրնայ դիմել տարբեր միջոցներու։ Թէ որքան փափաքելի է երուսաղէմի այս բարդ խնդրոյն կարգադրութիւնը, կրնայ ամէն ոք ըմբռնել։ Այս համոզմամբ Վարչութիւնը այն կարծիքը ունի որ իր այս անօրինութիւնը սկիզբը պիտի ըլլայ բաղձացուած արդիւնքին յանգելը։ Ժողովդ կրնայ վստահ ըլլալ որ Վարչութեան անդամները այնքան նախանձախնդիր են ազգ. շահերու որքան ազգ. երեսփոխանները։ Բայց իրենց վրայ կը ծանրանայ պաշտօն մը զոր կրնայ կատարել երբ Ժողովդ ընդունի թէ Վարչութիւնը կը կազմէ գործադիր իշխանութիւնը և պէտք է անոր խնամքներուն յանձնել խնդրին բարւոք կարգադրութիւնը։»

Նախ խօսք առաւ Վահրամ եպս. Մանկունի, որ ըսաւ թէ Լեւոնդ Վրդ-ի կալուածները գրաւուած չեն, ինչպէս կուզէ ըսել Վարչութիւնը, այլ պարզապէս արգելքի տակ առնուած են և այդ արգելքը կ'սկսի 1906էն։ Այդ թուականներուն, ըսաւ Մանկունի եպս., Ազգ. Վարչութիւնը Երուսաղէմի հաշուական խնդիրներուն հետ մէկտեղ նկատի առաւ նաև այս խնդիրը և կազմեց Յանձնաժողով մը։ Դեռ ես ալ կ'անդամակցէի ատոր և խնդիրը մօտէն քննեցի ու տեսայ թէ՝ Երուսաղէմի Պատրիարքը իրեն տրուած հրովարտակներու ուժով կրնայ արգելքի տակ տալ ոեւէ անձ։ Մեր Ազգ. Ժողովը ստուգելով նոր տարեշրջանի ընտրելիութեան պայմանները, հաստատուն տրամադրութեանց և որոշեց տեղեկագրել Ընդհ. Ժողովոյ։ Բ. Ուսումնական Խորհրդոյ նորընտիր անդամներէն Տօքթ. Յովհաննէս էֆ. Արշակունի հրաժարած ըլլալով, Ժողովը ընդունեց և յանձնեց Ուսում. Խորհրդոյ յարմար ընտրելի մը երկպատիկ ցուցակը ներկայացնել՝ կատարուելու համար Ժողովին ընտրութիւնը։ Դ. — Որոշեց հրահանգ ուղղել Մայր եկեղեցւոյ Թազ. Խորհուրդին նոր ընտրութեամբ ապրոլոյցներու իր կազմը։ Դ. — Պօլսպատի մէջ Թազ. Խորհրդոյ ընտրութիւն կատարուած և տեղեկագիրը ուղարկուած էր։ Ժողովը ինչ ինչ թերութիւններ տեսաւ և որոշեց չտկել տալ զանոնք լրացուցիչ տեղեկագրով մը։ Ե. — Կէսարիա Փաշայի եկեղեցւոյ Թազ. Խորհրդոյ պակասեալ երկու անդամոց ընտրութեան տեղեկագիրն օրինաւոր գտաւ և հաստատեց նորընտիր երկու անդամները, որոնք են Մարտիրոս էֆ. Թէլլիեան և Եղիա էֆ. Թազարեան։ Զ. — Այրիախնամ Ցանձնաժողովոյ առաջարկութեան համաձայն անդամակից կարգեց նոյն ժարմին Սարգիս Սուքիս էֆէնտին։ Իսկ հայ-հռոմէական տնդամակցին ընտրութեան համար որոշեց գրել նոյն հասարակութեան Վարչութեան։ Է. Ֆիլիպէի Թազ. Խորհուրդը հրաժարած ըլլալով, որոշեց նոր ընտրութեան հրահանգ ուղղել։ Ը. — Դիւանապետ Թելեան էֆ. ըստ յանձնարարութեան պակասած ըլլալով հարկ դատուած փոփոխութիւնները երեսփոխանական ընտրութեան գործողութեանց հրահանգին վրայ, ներկայացուց իր տեղեկագիրը Ժողովին, որ նկատողութեան առաւ առաջարկուած փոփոխութիւնները և ինքն ալ ինչ ինչ սրբագրութիւններ կատարելով, որոշեց յառաջիկայ լիագումար նիստին մէջ հրապարակել և դնել գործադրութեան։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսումն. Խորհուրդը երէկ զբաղեցաւ գլխաւորապէս Ընդհ. Կրթական խնդրով և մասնաւորապէս նկատի առնելով Խառն Ժողովէն այդ մասին եղած յանձնարարութիւնները, որոշեց անմիջապէս ներկայացնել Ս. Պատրիարքին մայրաքաղաքիս վարժարաններու ցուցակները և կրթական ծրագիրը, որոնք արդէն պատրաստ էին, պէտք եղածը տօրինելու համար։ Այս առթիւ Խորհուրդը նկատի առաւ նաև Մայր եկեղեցւոյ, Սամաթիոյ, Մաքրիգիւղի և Բերայի Թազ. Խորհուրդներու կերկնակի պահանջումները ու կրթական պիտանի մասին Տնտես. Խորհրդոյ կարծիքը, և հարկ դատեց որ նոյն թաղերու ազգ. վարժարանները վերածուին եօթնամեայ երկրորդականի ատիճանին (խատի) և որոշեց այս կարգադրութիւնը հաղորդել Պատրիարքարան, կարեւորը անօրինուելու համար։ — Սամաթիոյ ազգ. վարժարաններու համար հոգաբարձութիւն մը կազմուած ըլլալով, ընտրութիւնը օրինաւոր գտաւելով՝ հաստատուեցաւ։

ՆՈՐ ԳՏՆՈՒԱԾ

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՂԻԿԷՆ ՀԻՆ ԴՐԱՄՆԵՐ

Մայիս 9ին Սիսի Թուրքերու գերեզմանոցին մէջ մեռկ մը գտնուեցաւ, երբ սափոր մը լեցուն 500-1000 հատ հայկական արծաթի դրամներ գտնուեցան, որոնցմէ ոմանց վրայ գրուած է «ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐ ԱՄԵՆՆՈՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԱՍՏՈՒԾՈՅ», իսկ ուրիշներու վրայ՝ «ԼԵՒՈՆ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀԱՅՈՑ ԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԱՍՏՈՒԾՈՅ»։ Երկու տեսակ դրամներն ալ չատ մաքուր են։ Կատարութիւնը մայիս 10էն ի վեր կը կատարուի դրամ գտնողները, մինչեւ հիմա ձեռք անցած են 150էն աւելի դրամներ։ Դրամը պարունակող սափորի մասին կը պատմեն թէ՝ վրան Լեւոն թագաւորին պատկերը, սուրբ և կարգ մը ալ հայկական գրեր կան եղեր։ (Ազատամարտ)

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆՁՆՈՒԷՐ ՀԵՐՈՍ

Ե Ի

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՆՆԿՈՒՆ ՄԱՐՏԻԿ

ԱՆՄԱՀՆ ԵՓՐԵՄԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Կ. Պոլսոյ Կեդր. Կոմիտէն կը հրաւիրէ Պոլսոյ Պարսիկ գաղութին անդամները, Հայ պաշտօնական մարմիններու, Քաղաքական Կուսակցութեանց, Մամուլի, Բարենպատակ և Կրթական հաստատութեանց, Հոգաբարձութիւններու, Միութիւններու և Ակումբներու ներկայացուցիչները, ինչպէս նաև Հայ հասարակութիւնը, մասնակցելու անմոռանալի Եփրեմի յիշատակին կազմուած սգահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ վաղը, կիրակի, 20 Մայիս, առտուան ժամը 9 ու կէսին, Բերա, Փէթի—Շանի Ամփիթատրոնին մէջ։

* *

Ողբացեալ Հայ հերոսին յիշատակին կազմուած այս սգահանդէսին մէջ պիտի ատենախօսեն Պ. Պ. Ակնունի, Զօհրապ, Շահրիկեան, Վռամեան, Նաճի պէյ, Թազի զատէ և Հիւսէին Տանիշ խան։

Այս առթիւ դաշնակահար Պ. Ստեփան Բաբելեան պիտի նուագէ Պէթհովէնի «Հերոսի մը մահուանը համար» մահերգը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԱՎԶԱՅԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ

Եէմէնէն հասած վերջին հեռագրէ մը կը տեղեկանանք թէ իտալական մարտանաւերը ռմբակոծած են Հավզան եւ Էպու Զէհրան։ Հավզայի մէջ երեք մզկիթներ եւ տուն մը մասամբ վնասուած են, իսկ Էպու Զէհրայի մէջ երկու տուներ եւ երեք մզկիթներ ամբողջութեամբ քանդուած են։ Մեռած են կին մը, երկու տղայ եւ հինգ ձիեր։ Հավզան պաշտպանողական միջոցներէ զուրկ նաւահանգիստ մըն է։

ԹՈՒՐՔԵԻՊԱՐՍԻԿ ՄԻՋԱԴԵՊ

«Ռիւթէր» կիմանայ թէ առջի օր ծանր ընդհարում մը ունեցած են Թուրք եւ պարսիկ զինուորները Խոթուրի (Ուրմիայ նահանգ) մէջ։ Մեռած են 10 հոգի, իսկ բազմաթիւ ձերբակալուածներ կան։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԵԳԻՊՏՈՍ

Անգլիական թերթ մը կը կարծէ գիտնալ թէ Մալթայի տեսակցութիւնը կը վերաբերի Եգիպտոսի մէջ տիրող առանձնաշնորհմանց ջնջման։ Լորտ Քիչնէր ծանուցած է թէ յարմար առենը հասած է այս մասին, կը գրէ «Մոնիթէօր»։

ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ

Վիեննայէն «Մոնիթէօր»ի հասած հեռագրի մը համաձայն ռուս կառավարութիւնը որոշեր է բողոքել Բ. Դրան մօտ Վոսփորի բերդերուն ամրացման դէմ։ (*)

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋ

Պատերազմական նախարարութիւնը նոր գրով մը կ'ազդարարէ թերթերուն ո՛և է հրատարակութիւն չընել զինուորական պատրաստութեանց մասին։ Անսաստողները խստու պիտի պատժուին։

ԿԸԷՏԱՑԻ ԵՐԵՍՓԽԱՆՆԵՐԸ

Ցունաստանի գահաժառանգ իշխանը շնորհաւորական հեռագիր մը զրկած է Կրէտացի երեսփոխաններուն, որոնք որոշած էին չմասնակցիլ հելլէն Խորհրդարանին, սակայն վերջին պահուն դարձեալ փոխած են իրենց որոշումը, և կը պնդեն մտնել Խորհրդարան։ Կրսուի թէ կառավարութիւնը հաղկերոյթ մը պիտի տայ ի պատիւ Կրետացի երեսփոխաններուն։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՄԷՋ

Սելամլիքը երէկ տեղի ունեցաւ Սկիւտար, Վալիտէ ճամբին մէջ։ Սելամլիքի արարողութեան յետոյ Սուլթանը Խորխորի Շէյխ ճամբու, Պիւլպիւլ տերէսիի եւ Ֆըստըքի ճամբով գնաց Վալիտէ պաղը, կայսպալատը։ Ճամբուն վրայ ժողովուրդը եւ գաղութականներ հանկարանքի ցոյցեր ըրին։

ՆՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ֆիրման—Ֆիրմայի հրամատարութեան տակ գտնուող կառավարական զօրքերը Դիրմանշահի ճամբուն վրայ երկու յաղթանակներ տարին Սալար—էտ—Ցէօվլէթ զօրքերուն դէմ։

ԼԷՕՆ ԳԱՇՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ը.

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Քարա Ալի չավուշն անգամ հաճոյք զգաց այս պարէն, և առաջինը ինք ըլլալով գրպանէն արծաթ դրամ մը հանեց երբոր պարուհին վազելով եկաւ իր ճակատն ու քրտնած կուրծքը ներկայացնելու, «պախշիշ» առնելու համար։

— Ա՛ռ, եղիպտական կախարդ, ըսաւ Մէհմէտ, ուսերը ցնցելով։

Եւ, փոխանակ ուրիշներուն պէս իր արծաթ դրամը անոր ճակտին, կուրծքին, երեսին վրայ փակտելու, Թաքին մէջը նետեց։ Աղջիկը անոր նայեցաւ, յօնքը պուտեց քիչ մը կեցաւ, և ձեռքը բռնեց։ Մէհմէտ անտարբեր կերպով մը ձեռքը բացաւ։

— Աղէկ ալ ըսես, դէշ ալ ըսես, հոգս չէ, ըսաւ անոր։ Իմ ճակատագիրս քու ըսելէդ առաջ գրուած լմնցած է։

—Ձեռքիդ մէջը կը կարդամ կոր որ, պոռաց կախարդուհին, տարին չվերջացած պիտի կախուիս։

Այս բառերը արտասանելով բոլոր ուժովը փախաւ գնաց։ Մէհմէտ զաւազան մը առաւ և զայն հաւածեց, բայց անիկա շատ առաջ անցեր էր։ Այն միջոցին ուր աղջիկը անկիւնը պիտի դառնար, գաւազանը իրեն նետեց, բայց ան ծռեցաւ եւ հարուածը խուսափեցաւ և անյայտ եղաւ։

Գաւազանը գնաց հանդիպեցաւ դեղին հագուստներ հագած Հալէպցիի մը ստամոքսին և զայն գետինը ձգեց։ Ժողովը վեր եկաւ, զինուորները տեսաւ և կծիկը դրաւ անմիջապէս։ Մէհմէտ խնդալէն վերադարձաւ։

—Պիտի կախուիս նէ ես ալ այդ ստահակ աղջիկը վազցուցի եա՛։ Եւ սկսաւ կատակել ընկերներուն հետ, անհոգ երեւոյթով մը։

Արևը կը սկսէր խոնարհիլ։ Ախոռնեռուն կամարին տակ իր ճառագայթները մեզի կը հասնէին։ Մեր նստարանները պարտէզին պատին տակը տարինք, ուր շուք էր, և կամաց կամաց, ամէնքը կընակնին պատին տալ սկսան։ Իմ սպասելու կարգս եկած էր։ ատրճանակ տանելով զացի սպասող ընկերս տեղէն հանեցի։ Վեր վար պտըտելով կը դիտէի լոյսի շառաւիղները որոնք տուներուն կատարներուն վրայ կը փայլին և շուքին մէջ կը լուծուին տակաւ առ տակաւ։ Վայրկեանէ վայրկեան շուքը կը տարածուէր, և երկնակամարը կը նուաղէր։ Փողոցին կողմէն ապարանքին դուռը բացուեցաւ։ Նախ սեւամորթ մը դուրս եկաւ, ձեռքը արծաթ գլխով գաւազան մը բռնած։ յետոյ ճերմակ էշու մը վրայ նստած կին մը, սեւ մետաքսէ «միլայէֆ» մը հագած, որուն բացուածքէն կ'երևային ճերմակ և կապոյտ շղարշներ։ Իր պզտիկ ձեռքին ծայրովը երեսանակը կը բռնէր։ ուրիշ սեւամորթ մը քովէն կը քաշէր ձեռքը էշուն վրայ դրած։ առտուն մեզի սպասարկող ներքինին էր։ յետոյ երրորդ սեւամորթ մը, կարմիր ոսկեթել բանուած թաշուլէ կրծկալին մէջէն ճերմակ մարմարէ զարդերով, առաջ անցաւ։ Ձեռքը լապտեր մը բռնած էր և վազելով վրաս եկաւ։ Դրան առջև կեցուցի զայն ստացած հրահանգիս համաձայն։ Այն ատեն պահակապետը տեսնել ուզեց։ յիմնապետը կանչեցի։

Գարա Ալի չավուշը ծանր քալուածքով մը եկաւ։ ձեռքերը զօտիին մէջը, պահ մը մտիկ ըրաւ խնդրանքին, զոր սեւամորթը կ'ընէր իրեն։ յետոյ դէպի պահակավայրը դարձաւ, ընկերներէս մին կանչեց և անոր ըսաւ բարձրաձայն։

—Դուն այս երեք Արաբներուն և սա կնոջը պահակութիւն պիտի ընես։ մինչև ուր որ երթալ ուզեն, հետերնին պիտի երթաս։ ճամբան զանոնք պիտի պաշտպանես ամէն անարգանքի դէմ։ ըլլայ ժողովրդային, ըլլայ խուժքին կողմէ։ Հասկացա՞ր։

— Դիտուս վրա՛յ, իմ աղա, պատասխանեց ընկերս։

Ատրճանը ուսը զարկաւ, և կնոջ քովէն քիչ մը բացօթ սկսաւ քալել։ Անոնց երթալը տեսնելով սիրտս ուժգին կերպով կը բաբախէր։ Եթէ ճէմիլէն եղած ըլլար։ Եթէ կախարդը զիս խաբած ըլլար։ Կամ եթէ Գրզլար Ազասին զայն ուրիշ հարէմ մը ղրկած ըլլար։ Տասը տեսակ այլազան մտածումներ միտքս կը չփոթէին։ Ցանկարծ շուք մը սահեցաւ պատին վրայ։ Բացուող դրան ճռնչիւնը լսեցի բաւական որոշապէս։ Ապահովաբար Բէքթին էր որ ապարանք կը վերադառնար։ Բիլ մը վերջը պահակի դերս ատարտեցաւ։ Դացի նորէն քովը նստեցայ, ուրկէ աղէկ մը կը տեսնէի պատուհանին վանդակը։ Վանդակին ետևը լոյս մը երևցաւ։ Վայրկեան մը թէզը հնչեց և լոյսը հեռացաւ։ միայն անոր ցոլքը կ'երևար։

Այս անգամ կասկածս փարատեցաւ։ ապահովաբար ինձի նշան մը կուտային այդպէսով։

Երեսս ձեռքերուս մէջը առած՝ գիշերային նաւազի հրաւիրող մուէզզինի ձայնին կը սպասէի։

Թ.

ՀԱՐԷՄԻՆ ՄԷՋ

Մէհմէտ ուրիշ զարկաւ։ դողացի։

— Եղբա՛յր, ըսաւ, հիմայ նաւազի ատենը պիտի գայ, իմ սպասելու կարգս է։ դուն պիտի յաջորդես ինձի։ եթէ հիանդ ես, ինչպէս կը կարծեմ, կ'ուզե՞ս որ ես իմ սպասման պահս կրկնեմ և դուն հանգիստ ըլլաս։

Իր այդ խօսքերը սիրտիս դպան։ այս անիծեղ ընկերը խաբելու կ'ամչնայի, չէի ալ համարձակեր խօսք բանալու։ Մէհմէտ իր զէնքերը դեռ նոր եկած նորալուսնին տակ կը փայլէին։

(45) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՇ ՄԱՌՔ

"ԴԱՅԼԱՅԼԻԿ"
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ Ա. ՏԱՐԻ
կազմեց ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Մանկապարտէզներու համար չատ նպաստակայարմար ու սիրուն ընթերցարան մը է այս գիրքը, հոյակապ պատկերներով զարդարուած և տղոց ընտանի ու հաճելի նիւթերով լեցուն։ Գրիչեան գրատան այս նոր հրատարակութիւնը իրական աչքաց մը լեցնելու կոչուած է, և մեծապէս պիտի նպաստէ մեր մատաղ սերոց կրթութեան գործին։ Դին 3 ղրուշ։ Կը գտնուի ամէն գրավաճառներու քով։ Մեծաքանակ գնումներու համար դիմել յատկապէս Գրիչեան գրատուն, Կ. Պոլիս, Զաքարիաքեղբար, թիւ. 25։

ԶԸՊՈՒՔԼԸԻ ԶԲՕՍԱՐԱՆԸ

Զբօսաքլբի զբօսարանը որ եղանակին ամէնէն հաճելի ժամադրութեան վայրն է բոլոր զբօսասէրներու, մանաւորաբար ընտանիքներու համար, այս տարի ամէն կերպով պիտի գոհացնէ հասարակութիւնը, չնորհիւ ձեռք առնուած միջոցներուն որոնք առաջին կարգի հաստատութեան մը վերածած են այդ համբաւաւոր զբօսարանը։ Առաջնակարգ ինձէ սազի խումբ մը, որուն կը մասնակցին Պոլսոյ լաւագոյն վարպետները, ինչպէս հանէնտ Միսրդատ, Ցակոբոս, Դարագաշ, քէմէնչէճի Անասթաս, ուտի մըսրը Իպահիմ և Սէլիմ, գանունի Շէմսի էֆէնդի, երեց լաւագոյն կատրերը պիտի նուագեն։ Միսրդատ էֆ. պիտի երգէ հայկական երգեր ու մեղեդիներ, իսկ Իպահիմ և Սէլիմ էֆէնտիներն ալ արաբերէն պիտի երգեն։ Ինձէ սազը պիտի նուագէ ամէն կիրակի և ուրբաթ, իսկ չորեքշաբթի օրերն ալ՝ կանանց համար։ Ժողովուրդին հանգստութեան համար ամէն հոգ տարուած է։ Ուստեղք և խմելիք առաջին կարգէն պիտի ըլլան։ Նաւամատոյցն ալ այս տարի զբօսարանին առջև չենուած ըլլալով, մեծ դիւրութիւն պիտի ընծայէ ժողովուրդին։

ՏՈՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշ. Կ Համալսարանի

Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամղական և կանանց ախտերը, չերժամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, եղեկտրաբուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երազափրձութիւնը։ (606)։ ՍԱՎԱՌՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱԶԼ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՖՐԱՆԿԱՖՅԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ։ Մէջարան, խոսիք, քիմիական և մանրէա, բանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փօթահանէին դէմ Սինէմեան դեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գում Գարու, Լ. Գետրոսեան դեղարանը։

ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹ Տ. ՃԷԶԱԻԻԼԵԱՆ
Բարիզէն վկայեալ մասնագէտ ջղային եւ մտային հիւանդութեանց

Կը դարմանէ ամենավերջին դրութեամբ եւ եղեկտրաբուժութեամբ կաթուածները, gdaralysies), մէնէնժիդը (ménegite) իր տեսակները զանազանելով, ջղային ցաւերը, nevralgie faciales և nevral, ies siatiques, ինչպէս ձեռքի զողզողալը, սրտի բաբախումը, ջղային քերտինքը, ջղային գիրութիւնը եւ ջղային նիհարութիւնը, տղայոց գիշերային միզագնացութիւնը, սերմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, կը դարմանէ ուսնոտութիւնը՝ Բրոֆ. Շարքոյի դրութեամբ, ցնցաղարը (chorée) եւ զանազան ջղային եւ մտային գիրութիւնք։

Կը գտնուի ամէն օր, բացի կիրակէ առաւօտուն մինչեւ երեկոյ Սիրքէճի կայարանի եզի դրան կից իր մասնաւոր դարմանատունը։

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՋՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
شركت تجارية عثمانية
SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ
ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ
ՍԹԱՄՊՈՒԼ, ԳԱԼԹԸՐՃԸՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխառութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում, հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, ածնեթուղթեր և կտրօններ։

Կ'ընդունի դրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԹՆԱՑՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր հաճոյքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 ղրուշէն սկսելով դումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ րիշներու հաշուոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնումը վաճառում, փոխանակութիւն, նեղածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ չինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

Տօքթօր Տիգրան Թապիպեան
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐԲԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շաբաթ, Օսման պէյի գաղիոնին մօտ, Անանեան աբարթմանի իր յարկաբաժնին մէջ

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անպիսան և ամերիկեան նորագոյն մէթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօսմին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զբաղումի արդելք ըլլալու։

Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գոլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, ամէն բարկուած և յաջողութեամբ պակոտոնորագոյն միջոցներով պատուաստում ՝ ի կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչեւ. էկս օր Ձրի։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ —ԴԵՐ ՁԱԿ
ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕՁՏԻ-ՊԱՖԻ ԴԷՄԸ

Ամէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուել, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հասած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւդոփար մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեաց վրայ։

Դիմեցէք Պոլիս, ՃԷԼԱԼ պէյ խան, Թիւ 26։

ՊԱՆ ՏԷ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ. — Գամանաց խան։

Պոլսոյ գործակալութիւն.— Գաթըրճըօղլու բաւարին դիմաց Այիր էֆ. Բիւթիպանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն ինչպէս և արտասահմանի համար։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ
ՏՈՔԹՕՐ
ԳԱՌԼՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ
ԵՒ
ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ
ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Մանկական և աբորտիթեան գործարաններու Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Գառլօ Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հիմնապէս կը բժշկէ ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ աբրոթիտեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահէ-Գաբու, շաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի սենեակը, Թիւ 18, Մէրամէթեան-Պանքի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը Ձրի

ՏՕՔԹԷՕՐ
Հ. ԻՆԿԻԼԻԶԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
Մննդամիզական և վենէրական հիւանդութեանց

Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կը դարմանէ հին և նոր ջերմամիզութիւնը, գոնոարամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, նոյնպէս միզամանի, երիկամունքի և Բրօսթատի հիւանդութիւնները։ Իսկ ֆրանկախտի ամէն տեսակները կարճ ժամանակի մէջ հիմնովին կը բուժէ։ Հիւանդ կ'ընդունի, բացի կիրակէ, ամէն օր Պահճէ Գաբու, Պողոչանէ-ին դէմ, Սթանպոլ խան, Թիւ 8, իր մասնաւոր դարմանատան մէջ։

ՀԻՆԴՇԱԲԹԻ ՕՐԵՐԸ ԶՐԻ

ՄԵՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԱԽՏԻՍ
ՆՈՐ ԽՈՒՍ

Մօհամէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Արքունի նախկին դեղագործ Եվրէնիսի միջոցաւ պատրաստուած համբաւաւոր Անիսօնի խիւսը Պահճէ Գաբու, Գասապեան դեղարանը և Եմի Ճամի, Մահմէտ Բեգամի պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաև բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին։ Պոլսոյ մէջ գինն է 5 ղրուշ։

ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ, ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ԵՕԳՈՒՇՈՒ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ
ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

այս դեղարանը որ հասարակութեան վստահութեանը արժանացաւ, մասնաւորապէս դեղերու խիստ թարմութեան, դեղագիրներու ճշգրիտ պատրաստութեան համար, այս անգամ իր յաճախորդները զոհ ձգելու նպատակով բերել տուած է «Էկկը» մարքայով ՄԻՋԱՍԱՊԱՆ ամենաազդեցիկ փոչին, որ մէկ անգամէն խպառ բնաջինջ կ'ընէ մլուկները։

ԿԸ ԲԱՒԻ ԱՆԴԱՄ ՄԸ ՓՈՐՁԵԼ ԴԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԵՆ

ՇԱՆՕԹ. — Այս դեղարանը կը յաճախեն փորձ ու կարող բժիշկներ և կը դարմանուին հիւանդներ մասնաւոր սենեակի մը մէջ։ Հինգշաբթի կէս օրէ վերջ և չորեքշաբթի կէս օրէ առաջ ձրի դարմանում։

Դեղարանիս բոլոր դեղերը զուտ անգլիական և գաղղիական են, պատրաստուած՝ դեղագործական արհեստին վերջին մէթոտներու համաձայն։

Դեղարանս ունի ճոխ մթերք մը գունեաքներու, օ տը քօյներերու, ակռայի փոշիներու և վրձիններու, քինինայի հիւթերու։ Կայ նաև «Ֆրանսին»ը, որ միակ դեղն է գլխու թեփերը անհետացնելու և մազերը աճեցնելու, գին 5 ղրուշ։

Դիւերային սպաս

Կ'ՈՒԶԷՔ
150,000 ՖՐԱՆՔ ՎԱՍՏԵԼԿԻԼ
ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ ՓՐԷՏԻ ՖՈՆՍԻԷԻ
ՊՈՐՏԱԹՈՒՂԹ ԳՆԵԾԷՔ

Մեր ամէնուս ծանօթ Եգիպտական Փրէտի Ֆոնսիէի պարտաթուղթերուն նման և սակայն գինը, ոսկի դրամ, 200 դահեկանի փոքր գումար մը ըլլալով հանդերձ՝ վիճակահանութեան թիւերը առնոնցմէ չատ աւելի է, այսինքն՝ ճիշդ 2000 թիւերու պարգև կը չահեցնէ։ Երկու ամիսը անգամ մը ստորև նշանակուած թուականներուն վիճակահանութիւն տեղի կ'ունենայ։ Վիճակահանութիւնները Ամսթէրտամի մէջ՝ ժողովուրդին ներկայութեանը և նոտարի մը հսկողութեան ներքև կը կատարուին։ Թուրքիոյ մէջ Հոլանտական Փրէտի Ֆոնսիէի դրամատուն չգտնուելուն՝ սոյն պարտաթուղթերը ամէն ատեն Ընկերութեանս ծախել կարելի է։ Վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունքը ամբողջովին վերապահելով հանդերձ՝ տարեկան միմիայն 100ին 6 տոկոսի մը փոխարէն պարտաթուղթը աւանդ ձգելով մէկ ոսկի առնել կարելի է։

Կարուածի փոխանցումով երաշխաւորուած Հոլանտական Փրէտի Ֆոնսիէ պարտաթուղթերուն 200 ղրչ. ոսկեղրամ վճարելով գնեցէք և այսպէսով 68 տարի ուրիշ որևէ դրամ չի վճարելով՝ սարսռեցուցած մեծ պարգևներէն մէկուն պիտի արժանանաք։

Փրէտի Ֆոնսիէ Հոլանտէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութենէն չահուելիք տարեկան մեծ պարգևները ասոնք են.

2 Փետր.	1912	100,000 ֆր.
2 Ապրիլ	1912	75,000 „
2 Մայիս	1912	150,000 „
2 Օգոստ.	1912	125,000 „
2 Հոկտ.	1912	62,500 „
2. Դեկտ.	1912	250,000 „

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
150,000 ՖՐԱՆՔ Է

Ասոնցմէ զատ մեծ քանակութեամբ և հազարաւոր ֆրանք չահող պարգևներ ալ կան։

Գնումի և տեղեկութեանց համար՝ Ղալաթիա, Մէրթէկպանի փողոց, Հուրիյէթ խան, Թիւ 13—15, Օսմանեան Բօանտիթ ընկերութեան դիմեցէք։ Գաւառներէ և արտասահմանէ, պարտաթուղթի փոխարժէքը՝ չէք կամ մանտաքսով ղրկելու է և ապրպրանքը իսկոյն կը գրծաղրուի։ 7—12

Տ՝ՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՈՒՆՋԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹի, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈՂՈՐԴԻ
Հիւանդութեանց

Բերա, Շիտակ ճամբայ, Թաքսիմի ֆրանսական հիւանդանոցին մօտ, 52 Թիւ աբարթմանը

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ եղեկտրական նութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած «տաք օդի, տիֆունսօսրիի, էօզոֆուլսքօրի»ի ու ամէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կ'զբաղիմ ելուլութիւնը, գլխու պտոյտն ու հինցած ցաւերը, ականջի խշալն ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։ Նամանաւանդ երեսի ու քթի վրայ անձևութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին։ «առանց գործողութեան», կատարելագէն կ'շկէ նորահնար գործիքով մը, որու, չնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու՝ Եւրոպոյ մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։ Վիրի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղայոց կոկորդի նշիկները (պատէմիկի) կը հանէ առանց արիւնահոսութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Հիւանդ կ'ընդունի մինչև էկս օր, Պանչէ Գարու, Համիտիյէ Սիպիլի դէմ Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ էկս օրէ վերջ իր տունը։ Հինգշաբթի օրերը էկս օրէ վերջ իր տունը գիտող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատներն ամէն օր պատէ ձրիաբար դարմանելու։

ՊԱՏՆԵՐԱԶԱՐԴ
ԱՆԿԼՕ-ՀԱՅ
ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ
1136 ԷՋ 800 ՊԱՏԿԵՐ

Արժանացած համազգային գնահատման, եղական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անգլիերէն հոմանիշներ. գիտական բառերու ճոխ մթերք. մասնաւոր յատկութիւններ միակ վստահելի բառարանը. գին լաթակազմ 60, կիսակաշի 65. փոստի ծախքով 65 և 70 դահեկան. հայ ուսանողաց գոհացուցիչ զեղչ. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս. Պայազիտ Հաուս։

ԷՕՔՍԻԻՐԷՆԼԷՐԷ
ԳԱԹՐԱՆ ՀԱԳԴԸ ԷՔԲԷՄ

Էվրոբատան կէլէն գաթրան սուլարընդն քեաֆիֆէսինէ էզէր հիւէթ միւրաճաճ վէ լաթիֆ օլուպ, միյտէյի գաթիէն պօզալ։

Մէյհուր օսմանը վէ էճնէպի թապիպլէրին մաղհարը թաղտիրի օլտուղը կիպի, էզճիւմէ միւթէվէֆֆա տօզթ. Խորասանճեան էֆենին թաղտիրնամէսիյլէ ռիւճհանիյէթի թասվիպ վէ Մէքթէպը Թրպպիյէի Շահանէ տախի թաստիզ էդիմիշ տիր։ Պրիւքսել սէրկիսինէն ալթուն վէ կիւմիւշ միտալեայա նայիլ օլտուղը կիպի, Պրուսա սէրկիսինէն տէ ալթուն միտալեայա նայիլ օլմուշ տըր։

Իշիլէճէք սու տէրոմնէնէ պիր գահվէ գաղըզը թէրլարգտա, պուլաշըզ խասթալգլարան վրգայէ վէ մուհաֆազա իտէր։

Կէօյիւա նէզլէյէրինէ, էօքսիրիւլէրէ, էնֆլուէնցայա, պրոնշիթլէրէ, նէֆէս տարլըղընա, վէրէմին պաշանկըճարընա, տէրի խասթալգլարընա և իտրար եօլու բահաթսըզլըղընա ֆիտէպպաշ տըր։

Սթամպօլտա մէշհուր տէբօ վէ էճզահանէլէրտէ պուլունը։

Ուժուրի տէբսը եէնի Բօսթանանէ գարշըսընտա օսմանը էճզահ թըպպիյէ տէբսը տըր։

Սթանպօլտա ֆիյաթը 5 ղրուշ տըր։

ՄԻ՛ ԱՆՏԵՍԷՔ
ՇԱԲԻՐՕԿՐԱՖ ԱՆՈՒՆ ԳՈՐԾ

Շաբիրօկրաֆի մեքենայավաստաբը վայրկեանի մէջ կարելի է 150 ընդօրինակութիւններ ընել ո՛ և է տեսակ գրութենէ մը։ Գինն է 175 ղրուշ։

Աւելորդ է ըսել թէ Շաբիրօկրաֆը անհրաժեշտ գործիք մըն է բոլոր այն վաճառականներուն, դպրոցականներուն, բանախօսներուն որոնք կ'ուզեն ժամանակի մեծ խնայողութիւնով մը ամենաարագ կերպով ընդօրինակել իրենց գրութիւնները։

Անոնք որոնք կ'ուզեն մանրամասնութիւններ ստանալ Շաբիրօկրաֆի մասին, թող դիմեն հետեւեալ հասցէին. —

Պոլիս, Զիլէք Բազար փողոց, Գուրը գահվէճի խանին մէջ 20—24 թիւ, Ապրահամ Շէմթօվ որդւոց սենեակը։

Գաթալոկները ձրիաբար կը ղրկուին բոլոր փափաքողներուն։ 9—10

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԲՏԻ ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ
Տ՝ՕՔԹ. Ճ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսոր Երլիխի վերջին անգամ գրատած 608 Սալվարսան գեղերով կատարելագոյն կը բուժէ հին և նոր գաղղիական աբտերը, մէմիան մէկ ենէգլսիոնով. նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէպուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Շանօթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ դեղանցի և արգանդի հիւանդութիւններու եւ ժամանաւոր ենթադ.

ՏՈՔԹ. Գ. ԼՈՒՐԵԱՆ
Բժիշկ Ֆրանս. Հիւանդանոցին և նախկին Տնօրէն-Բժիշկ Ֆրանկախտի Հիւանդանոցին
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
Ֆրանկախտի, արանց և կանանց ծննդամիզական և վիրաբուժական հիւանդութեանց.

ԱՌԱՋԻՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

Իր երկար փորձառութեան չնորհիւ կարող է կարճ ժամանակէն բուժել ամենահին ջերմամիզութիւնը (կոնթիմիկէա) ֆրանկախտը, սերմնահոսութիւնը, առնական կարողութիւնը, ի հարկին եղեկտրաբուժութեամբ և Սէրօմի ներարկումով։

Նոյնպէս կանանց արգանդի հիւանդութիւնները, դաշտանի խանգարումները, հոսումները և արանց գժուարամիզութիւնը, բրօսթաթ և միզամանի հիւանդութիւնները և քարերը (աւազախտ) կը բուժէ իր նորահնար գործիքներու միջոցաւ, կատարելով անհրաժեշտ վիրաբուժական գործողութիւնները։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամ 1—6 (Ը. Ե.) Պազէճ Գարու Հաւիտիյէ-Սէպիլի դէմ Իւթիւճեան դեղարանի վերի յարկը իր մասնաւոր սրահին մէջ։

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Սկիւտար Եէնի Մահալլէ Թոփրաք փողոց 35 թիւ տունը ծախու հանուած է։ Տունը ունի երեք սենեակ երկու յարկի վրայ, խոհանոցով, հորով, ու պարտէզով։ Դիմել Սկիւտար, Սելամսըզ, Սաբրաֆ փողոց, Սիւտէի Պաղտասար աղայի տունը։

«ԶՈՒԼԹԱՆ»
(ՇԱԲԱԹՔԸ ԵՐԵՈՒ ԱՆԳԱՄ)

Վաղը ամէն կողմ փնտռեցէք «Զուլթ. ազգ. երգիծաթերթը քրքիալիր ու յանկեան բովանդակութեամբ։ Եր. Օտեան Միւրթէջա պէյ, Կիկո և Զաքարիայի։ Գին 10 մասնա։ Պարանկարներ։ Հ. ցկ՝ Պազէճ Լալի Իսլամ խան Թիւ 31։